

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Οι χωρικές επιπτώσεις της οικονομικής διακυβέρνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιμέλεια: Αργυρίου Αλέξανδρος

Επιβλέπων καθηγητής: Καλλιώρας Δημήτριος

Περίληψη

Στον απόηχο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, αναπτύσσονται στενότερες σχέσεις σε όλα τα επίπεδα: μεταξύ των ίδιων των περιφερειών και μεταξύ των περιφερειών και των εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών. Οι πόλεις και οι περιφέρειες εξαρτώνται όλο και περισσότερο, τόσο από τις παγκόσμιες τάσεις όσο και από τις αποφάσεις σε κοινοτικό επίπεδο. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση θα μπορούσε να ωφελήσει τη χωρική ανάπτυξη προωθώντας την ολοκλήρωση πόλεων και περιοχών. Η ΕΕ έχει δύο στόχους οι οποίοι ενδέχεται να είναι αντικρουόμενοι, αλλά ο ένας προϋποθέτει τον άλλο: είναι η συνοχή και η ολοκλήρωση. Από την άλλη η ΟΝΕ αποτελεί το σημαντικότερο μέσο για την ολοκλήρωση. Αυτή όμως δημιουργεί προβλήματα ως προς τη συνοχή γιατί τα μέτρα που λαμβάνονται είναι συνήθως ίδια για όλους. Σε αυτή την εργασία έγινε προσπάθεια να αναδειχθούν μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης οι χωρικές επιπτώσεις που δημιουργούνται μέσα από την τρέχουσα οικονομική διακυβέρνηση, η οποία ακολουθείται από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η έρευνα που απαιτήθηκε για να εκπονηθεί η συγκεκριμένη εργασία είχε ως βάση της την βιβλιογραφική επισκόπηση της σχετικής πρωτογενούς και δευτερογενούς βιβλιογραφίας.

Λέξεις κλειδιά: χωρικές επιπτώσεις, Ευρωπαϊκή Ένωση, ΟΝΕ, χωρική διάσταση, ΕΟΚ

Title : Spatial impact of the EU economic governance

Abstract

In the wake of European integration, closer relations are being developed at all levels: between the regions themselves and between the regions and the national and European authorities. Cities and regions are increasingly dependent on both global trends and decisions at Community level. European integration could benefit spatial development by promoting the integration of cities and regions. The EU has two goals that may be conflicting, but one presupposes the other: cohesion and integration. On the other hand, EMU is the one that completes it. But this creates problems for cohesion because the measures taken are usually the same for everyone. In this work, an attempt was made to highlight through the literature review the spatial effects created through the current economic governance, which is followed by the Member States of the European Union. The research required to prepare this paper was based on the bibliographic review of the relevant primary and secondary literature.

Keywords: spatial effects, European Union, EMU, spatial dimension, EEC

Υπεύθυνη Δήλωση Αυθεντικότητας

Βεβαιώνω ότι η παρούσα εργασία είναι δική μου, δεν έχει συγγραφεί από άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ή αλλού. Βεβαιώνω ότι είμαι εν γνώσει των κανόνων περί λογοκλοπής του ΤΜΧΠΠΑ και ότι στο πλαίσιο αυτού έχουν τηρηθεί όλοι οι κανόνες κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με αναφορές, βιβλιογραφία, κ.λπ., τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Σε περίπτωση λογοκλοπής αποδέχομαι όλες ανεξαιρέτως τις ποινές που προβλέπουν οι εκάστοτε Κανονισμοί του ΠΘ ή και του ΤΜΧΠΠΑ.

Ημερομηνία : 22/09/2021

Όνοματεπώνυμο : Αλέξανδρος Αργυρίου

Υπογραφή :Α.Αργυρίου

Περιεχόμενα

Περίληψη	2
Abstract	2
1ο κεφάλαιο: Εισαγωγή	5
2ο κεφάλαιο: Ιστορική αναδρομή της ΕΕ	9
2.1. Ευρωπαϊκή ιδέα	9
2.2. ΕΟΚ	25
2.3. ΕΕ-Συνθήκη Μάαστριχτ	27
2.4. ΟΝΕ	28
3ο κεφάλαιο: Πολιτική Συνοχής της ΕΕ - Η έμφαση της ΕΕ στη χωρική διάσταση	34
3.1. Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου	38
3.2. Οι πολιτικές της ΕΕ με χωρικές επιπτώσεις	40
3.2.1. Κοινοτική πολιτική ανταγωνισμού	40
3.2.2. Διευρωπαϊκά δίκτυα (ΔΕΔ).....	41
4ο κεφάλαιο: ΟΝΕ και χωρική διάσταση	44
4.1 ΟΝΕ και συνοχή	44
4.2 Eurogroup	46
4.3 Ευρωζώνη: Οι αντιθέσεις μεταξύ Βορρά και Νότου	47
4.4 Ευημερούσες περιφέρειες και Ευρωπαϊκή ενίσχυση	51
4.5 Επενδύσεις έρευνας και ανάπτυξης	54
5ο κεφάλαιο: Συμπεράσματα	56
6ο κεφάλαιο : Βιβλιογραφία	58

1ο κεφάλαιο: Εισαγωγή

Το χαρακτηριστικό εδαφικό χαρακτηριστικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) είναι η πολιτιστική της ποικιλία, συγκεντρωμένη σε μια μικρή περιοχή. Αυτό τη διακρίνει από άλλες μεγάλες οικονομικές ζώνες του κόσμου, όπως οι ΗΠΑ, η Ιαπωνία και άλλες. Η ποικιλομορφία είναι ίσως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες για την ανάπτυξη της ΕΕ, η οποία πρέπει να διατηρηθεί υπό το φως της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Επομένως, οι πολιτικές χωρικής ανάπτυξης δεν πρέπει να τυποποιούν τις τοπικές και περιφερειακές ταυτότητες στην ΕΕ. Από τότε που τέθηκε σε ισχύ η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο. Με την αυξανόμενη οικονομική και κοινωνική ολοκλήρωση, τα εσωτερικά σύνορα χάνουν όλο και περισσότερο τον διαχωριζόμενο χαρακτήρα τους και αναδύονται πιο εντατικές σχέσεις και αλληλεπικοινωνίες μεταξύ πόλεων και περιφερειών των κρατών μελών. Αυτό σημαίνει ότι οι χωρικές επιπτώσεις των περιφερειακών, εθνικών ή κοινοτικών έργων σε μια χώρα μπορούν να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στη χωρική δομή άλλων κρατών μελών. Κατά την εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή, στο μέλλον, στους χωρικούς παράγοντες σε πρώιμο στάδιο, ιδίως επειδή δεν θα είναι πλέον δυνατή η αντιστάθμιση των περιφερειακών ανισοτήτων παραγωγικότητας με την προσαρμογή των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Από την άποψη αυτή, ο χωροταξικός σχεδιασμός μπορεί να συμβάλει στην αποφυγή αυξήσεων σε τέτοιες περιφερειακές ανισότητες.

Τα αναπτυξιακά έργα των διαφόρων κρατών μελών αλληλοσυμπληρώνονται καλύτερα εάν στοχεύουν σε έναν κοινό στόχο χωρικής ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, οι εθνικές πολιτικές χωροταξικής ανάπτυξης των κρατών μελών και οι τομεακές πολιτικές της ΕΕ απαιτούν σαφείς χωρικά υπερβατικές κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη. Ο ανταγωνισμός στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά αποτελεί μία από τις κινητήριες δυνάμεις για τη χωροταξική ανάπτυξη στην ΕΕ και θα ενταθεί ακόμη περισσότερο από την ΟΝΕ. Παρόλο που οι περιφέρειες, οι πόλεις και οι τοπικές αρχές έχουν ήδη αρχίσει να συνεργάζονται σε διάφορους τομείς, ανταγωνίζονται μεταξύ τους για οικονομικές δραστηριότητες, θέσεις εργασίας και υποδομές. Επί του παρόντος, ωστόσο, δεν ξεκινούν όλες οι ευρωπαϊκές περιφέρειες από παρόμοιο σημείο. Αυτό περιπλέκει

την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της ΕΕ. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να στοχεύσουμε σταδιακά σε μια χωρική ισορροπία που θα αποσκοπεί στην παροχή μιας πιο ομοιόμορφης γεωγραφικής κατανομής της ανάπτυξης σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ (με στόχο τη συνοχή). Λόγω των σοβαρών προβλημάτων της αγοράς εργασίας στις περισσότερες περιφέρειες της ΕΕ, η πολιτική χωροταξικής ανάπτυξης πρέπει να στηρίζει τον στόχο της διασφάλισης νέων και βιώσιμων θέσεων εργασίας για τους πολίτες της. Οι πολίτες μπορούν να αναλάβουν πλήρως την ευθύνη για τη διαμόρφωση της ζωής τους και να βιώσουν τα πλεονεκτήματα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης με θετικό τρόπο στις περιφέρειές τους μόνο εάν υπάρχουν καλά ισορροπημένες περιφερειακές αγορές εργασίας.

Οι μακροπρόθεσμες τάσεις χωροταξικής ανάπτυξης στην ΕΕ επηρεάζονται κυρίως από τρεις παράγοντες: από τη προοδευτική οικονομική ολοκλήρωση και τη σχετική αυξημένη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, την αυξανόμενη σημασία των τοπικών και περιφερειακών κοινοτήτων και το ρόλο τους στη χωροταξική ανάπτυξη, και την αναμενόμενη διεύρυνση της ΕΕ και η ανάπτυξη στενότερων σχέσεων με τους γείτονές της. Τα ζητήματα χωροταξικής ανάπτυξης στην ΕΕ μπορούν, στο μέλλον, να επιλυθούν μόνο μέσω συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών κυβερνητικών και διοικητικών επιπέδων. Στον απόηχο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, αναπτύσσονται στενότερες σχέσεις σε όλα τα επίπεδα: μεταξύ των ίδιων των περιφερειών και μεταξύ των περιφερειών και των εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών. Οι πόλεις και οι περιφέρειες εξαρτώνται όλο και περισσότερο, τόσο από τις παγκόσμιες τάσεις όσο και από τις αποφάσεις σε κοινοτικό επίπεδο. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση θα μπορούσε να ωφελήσει τη χωρική ανάπτυξη προωθώντας την ολοκλήρωση πόλεων και περιοχών.

Σκοπός της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας είναι να αναδειχθεί ότι η ΕΕ έχει δύο στόχους οι οποίοι ενδέχεται να είναι αντικρουόμενοι αλλά ο ένας προϋποθέτει τον άλλο: είναι η συνοχή και η ολοκλήρωση. Η κορυφαία έκφανση της ολοκλήρωσης είναι η ΟΝΕ. Αυτή όμως δημιουργεί προβλήματα ως προς τη συνοχή γιατί τα μέτρα που λαμβάνονται είναι οριζόντια (δηλ. ίδια για όλους). Επίσης να αναδειχθούν μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης οι χωρικές επιπτώσεις που δημιουργούνται μέσα από την τρέχουσα οικονομική διακυβέρνηση, η οποία ακολουθείται από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η έρευνα που απαιτήθηκε για να εκπονηθεί η συγκεκριμένη εργασία είχε ως βάση της την βιβλιογραφική επισκόπηση της σχετικής πρωτογενούς και δευτερογενούς βιβλιογραφίας. Στην πρωτογενή βιβλιογραφία

συμπεριλαμβάνονταν πηγες πρωτογενών παραγόντων και συγκεκριμένα κανονισμών ,οδηγιών και συντάξεων συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παράλληλα πραγματοποιήθηκε μελέτη δελτίων τύπου ,ενημερωτικών σημειώσεων ,εκθέσεων και άλλων επισήμων ιστοσελίδων θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην δευτερογενή βιβλιογραφία συμπεριλαμβάνονται κυρίως συγγράμματα σε σχέση με το ζήτημα των χωρικών επιπτώσεων και της οικονομικής διακυβέρνησής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η οικονομική διακυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης απασχολεί ιδιαίτερα τα αρμόδια θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ,τα οποία έχουν αντιληφθεί ότι το μοντέλο αυτής της διακυβέρνησης έχει αρκετές επιπτώσεις στα κράτη-μέλη και τους πολίτες. Για αυτό το λόγο καταβάλλονται συνέχεια προσπάθειες ,έτσι ώστε η οικονομική διακυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να μεταρρυθμίζεται και να ενισχύεται συνεχώς. Από την άλλη εξίσου έχει απασχολήσει τους Ευρωπαίους το σύνολο των χωρικών επιπτώσεων που υφίστανται η Ευρωπαϊκή ένωση και τα κράτη-μέλη της ως αποτέλεσμα της οικονομικής διακυβέρνησης. Για τους παραπάνω λόγους κρίνεται σκόπιμη η συγγραφή της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας ,η οποία πραγματεύεται τις χωρικές διαστάσεις που λαμβάνονται εξαιτίας της οικονομικής διακυβέρνησής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται η εισαγωγή για τη συγκεκριμένη διπλωματική εργασία στην οποία αναγράφεται ο σκοπός της εργασίας , τα ερευνητικά ερωτήματα ,η μεθοδολογία ,τα προσδοκώμενα ευρήματα, η προστιθέμενη αξία της συγκεκριμένης έρευνας αλλά και η δομή της εργασίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο πραγματοποιείται μία ιστορική αναδρομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία αρχίζει μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και λήγει με τη δημιουργία της οικονομικής και νομισματικής Ένωσης. Για την ακρίβεια γίνεται η καταγραφή των προσπαθειών που έχουν καταβληθεί για τη δημιουργία της νομισματικής Ένωσης. Ταυτόχρονα σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις διατάξεις της συνθήκης του Μάαστριχτ που αφορούν την οικονομική διακυβέρνηση καθώς και η λεπτομερής περιγραφή των διαδικασιών. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην πολιτική συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσα από την έμφαση που δίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση στη χωρική διάσταση των κρατών-μελών. Το τέταρτο κεφάλαιο που αποτελεί και τον πυρήνα της συγκεκριμένης εργασίας εμβαθύνει στην οικονομική νομισματική Ένωση και τον τρόπο συμβιβασμού ή όχι αυτής με τη

χωρική διάσταση των κρατών μελών. Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο διαρθρώνονται τα συμπεράσματα της συγκεκριμένης εργασίας.

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία στοχεύει να απαντήσει στα εξής ερωτήματα :

- Θα πρέπει η ΟΝΕ να εφαρμόζει καθολική πολιτική ή χρειάζεται να προσαρμόζεται στις απαιτήσεις κάθε κράτους-περιφέρειας;
- Οι οικονομικά ευημερούσες περιοχές θα πρέπει να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες σε διαρθρωτικά προγράμματα με τις αναπτυσσόμενες;
- Η σύγκλιση ή οι διαφορές μεταξύ περιφερειών και χωρών αυξάνονται ανάλογα με τον ρυθμό ανάπτυξής τους;
- Με ποιόν τρόπο μπορεί η ΟΝΕ να στοχεύσει στην ανάπτυξη των περιφερειών χωρίς να δαπανήσει πολύ μεγάλο αριθμό κεφαλαίων;

2ο κεφάλαιο: Ιστορική αναδρομή της ΕΕ

2.1. Ευρωπαϊκή ιδέα

Η ιστορία δείχνει ότι η Ευρώπη είναι ένας ισχυρός και αλληλεξαρτώμενος οργανισμός με πολλές πτυχές, πολλές προσωπικότητες, πολλούς κλάδους και εμπειρίες και πολλούς συνεταιρισμούς (Dainotto, 2007). Η Ευρώπη υφίσταται εδώ και δυο χιλιάδες χρόνια και αποτελεί ένα σύμπλεγμα πολλών πολιτισμών. Αποτελεί επίσης ένα κοινωνικό/ οικονομικό σύστημα και ένα μοναδικό σύστημα ολοκλήρωσης. Όλη η ιστορία της Ευρώπης απεικονίζεται από τις μορφές και τις δραστηριότητες της οικονομικής, πολιτικής, στρατιωτικής και πολιτιστικής συνεργασίας, αναζητώντας μια ισορροπία μεταξύ της ολοκλήρωσης και της διαφορετικότητας σε ορισμένες περιοχές. Ωστόσο, η Ευρώπη είναι ένας κοινός τομέας αξιών που βασίζεται στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ανεξαρτησία, την ισότητα, το σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αποδοχή της διαφορετικότητας σε τομείς όπως η ιδιοκτησία, η η δικαιοσύνη και η ενότητα. Η Ευρώπη είναι επίσης ένα πολιτικό έργο που επιδιώκει να φέρει κοντά τους ανθρώπους με σεβασμό στη διαφορετικότητά τους. Σήμερα, ωστόσο, η Ευρώπη αγωνίζεται να διατηρήσει ζωντανό το διαφοροποιημένο κοινωνικό της μοντέλο εν μέσω σύνθετων και δυσεπίλητων ζητημάτων που αφορούν την παγκοσμιοποίηση έναντι του εξευρωπαϊσμού (Giddens, 2007).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να θεωρηθεί ως ένα μοναδικό αλλά πολύπλοκο σύστημα διακυβέρνησης που συνδυάζει υπερεθνικά και διακυβερνητικά πολιτικά στοιχεία. Μετά από αιώνες ανταγωνισμού και πολέμου μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών, το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου άνοιξε το δρόμο για ειρηνική ολοκλήρωση. Η διαδικασία αυτή ακολούθησε μια «νεολειτουργική» βήμα προς βήμα προσέγγιση, την οποία ενσάρκωσε σε μεγάλο βαθμό ο Jean Monnet, προβλέποντας δευτερογενείς επιπτώσεις από την οικονομία στον πολιτικό τομέα και πέραν αυτού. Είμαστε πεπεισμένοι ότι ο μόνος τρόπος για να προθυμοποιηθούν οι άνθρωποι να ταυτιστούν με την Ευρώπη και να προωθήσουν το αίσθημα του ανήκειν χωρίς να προσπαθήσουν να αντικαταστήσουν τα εθνικά έθιμα ή να περιθωριοποιήσουν τις περιφερειακές ή εθνικές ταυτότητες είναι η ανάπτυξη μιας κοινοτικής πολιτικής, ενσωματωμένης σε ένα σύνολο κοινών αξιών και κοινών αρχών. Μια τέτοια πολιτική συναίνεση μπορεί να δημιουργήσει αρμονία

μεταξύ των ενεργειών τους, της νομιμότητας των θεσμών τους και των κινήτρων των Ευρωπαίων πολιτών (Jansen, 2005, 121-133).

I. Η ιδέα της Ευρώπης

Ο Γάλλος ποιητής και φιλόσοφος Πολ Βαλέρι περιγράφει τα κοινά χαρακτηριστικά της Ευρώπης στο «Homo europeus» του. Επικεντρώνεται σε μια πνευματική Ευρώπη που άντλησε αρκετά πράγματα από την Ρώμη και την Αθήνα. Αυτό σημαίνει ότι η Ευρώπη είναι ένας κόσμος ιστορικών γνώσεων, αναμνήσεων και εμπειριών που μοιράζονται όλοι. Στο βιβλίο του, *The Origin of European Culture*, ο Hendrik Brugmans Active όρισε τις βασικές αρετές του ευρωπαϊκού πνεύματος, δηλαδή τη δημοκρατία, το διάλογο, το σεβασμό των δικαιωμάτων, την αρμονική ανάπτυξη και την ανταλλαγή μιας κοινής κληρονομιάς σε μια ευρεία περιοχή της Ευρώπης (Brague, 2002).

A. Κλασική Προέλευση

Ο όρος "Ευρώπη" έχει πολλές ρίζες και ερμηνείες. Για ορισμένους συγγραφείς προέρχεται από την ελληνική λέξη "*eurus*" που σημαίνει "ευρύ" μερικοί άλλοι αναφέρονται στο δυϊσμό στην ακαδιανή γλώσσα μεταξύ "*asu / acu*" και "*erib / erebu*", όπου το πρώτο σημαίνει "να σηκωθείς"

Στην ελληνική μυθολογία, η «Ευρώπη» ήταν κόρη του βασιλιά της Φοινίκης. Ο Δίας την ερωτεύτηκε, έγινε ταύρος, την πήγε στην Κρήτη, πήρε ανθρώπινη μορφή και έκανε τρεις γιους μαζί της. Μπορεί να υποστηριχθεί ότι στην κλασική εποχή η αντίθεση μεταξύ Δύσης και Ανατολής κυριαρχούσε στον ελληνικό και τον περσικό κόσμο: ο πρώτος ήταν σύμβολο δημοκρατίας και ελευθερίας, σε αντίθεση με τη δικτατορία του Πέρση ηγεμόνα. Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, η γεωγραφική περιοχή της Ευρώπης οριζόταν από τη Μεσόγειο Θάλασσα στα νότια, τη Θάλασσα του Αζόφ και τον ποταμό Δον στα βόρεια, και τον πυλώνα του Ηρακλή στα δυτικά έως το Γιβραλτάρ (Brague, 2002).

Οι μεταγενέστεροι των Ευρωπαίων, συγγραφέων όπως ο Mikkeli και ο Μπρεγκ είπαν ότι η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα. Σύμφωνα με τον Mikkeli, ο στόχος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας ήταν να ελέγξει τους κύριους

διαδρόμους συνεργασίας και να επεκτείνει το έδαφος της επικράτειάς της στη Μεσόγειο και στην Ασία. Ωστόσο, η επιρροή διαφόρων φιλοσοφικών και θρησκευτικών ρευμάτων καθιστά δύσκολο τον ορισμό της Ευρώπης στη θεωρία. Ο Μπρεγκ ακολουθεί την ίδια λογική, υποστηρίζοντας ότι η συνεχής σύγκρουση των «Άλλων» κατά την περίοδο εκείνη αντιπροσώπευε το πιο σημαντικό σημείο στην κατανόηση του παραδοσιακού ευρωπαϊκού πολιτισμού (Brague, 2002). Αυτή η προοπτική δεν αφορά τον ευρωπαϊκό πολιτισμό ως ένα σταθερό σύνολο αξιών, αλλά την "πολιτιστική μετάδοση". Ο μύθος της «κατάληψης της Ευρώπης» υπογραμμίζει το γεγονός ότι η προέλευσή της ήταν πολιτισμικές αξίες από αυτό που κατείχαν άλλοι λαοί, οι οποίοι μετακόμισαν από την ανατολή στη δύση. Είναι σαφές ότι η αρχαία Ευρώπη δεν θεωρήθηκε ως πολιτική κοινότητα με ενιαίο χαρακτήρα, αλλά ως γεωγραφική περιοχή με ασαφή όρια. Παρά την κοινή μυθολογική προέλευσή τους, κανένας από τους πολίτες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας δεν ορίστηκε ως Ευρωπαίος και προτιμούσαν τις ρωμαϊκές εικόνες από το *caput mundi*. Μετά το σχίσμα το 395 μ.Χ. ο όρος «Ευρώπη» χρησιμοποιείται όλο και ιδιαίτερα η αναγνώριση της Δυτικής Αυτοκρατορίας στην Αυτοκρατορία, η οποία επηρεάστηκε έντονα από τον Chris Tiandi (Brague, 2002)

Η μετέπειτα περίοδος της Δυτικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, η οποία συνέπεσε με την τεράστια επέκταση των Αράβων, χαρακτηρίστηκε από πολιτισμικές διαιρέσεις. Η προσπάθεια των Φράγκων να δημιουργήσουν μια ενιαία πολιτική κοινωνία πολλοί συγγραφείς θεωρούν την ίδια, αρχική ιδέα της Ευρώπης. Αυτός ο όρος χρησιμοποιήθηκε στον Μεσαίωνα για να δημιουργήσει ένα αίσθημα αλληλεγγύης με έναν κοινό εχθρό, ένα αδιέξοδο ενάντια στο Ισλάμ για να υποστηρίξει τον Χριστιανισμό ως θρησκεία της Ευρώπης..

Κατά τη διάρκεια του πολέμου των Πουατιέ (732 μ.Χ.) ο όρος "Ευρωπαίοι" (που σημαίνει "Ευρωπαίοι") χρησιμοποιήθηκε για να αναφερθεί στον συνασπισμό του Charles Martel εναντίον των Αράβων (Wilson, & Van der Dussen, 1995, 26). Ωστόσο, υπήρξαν κάποιες αντιρρήσεις για το ρόλο που θεωρούσε την ενοποίηση της Φραγκικής Αυτοκρατορίας, επειδή δεν κάλυπτε όλη την Ευρώπη και τη συνύπαρξη με την υπόλοιπη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία στην Ανατολή. Για ορισμένους συγγραφείς, η περίοδος αυτή δεν μπορεί να οριστεί ως το σημείο εκκίνησης της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και θα φαίνεται καλύτερα ως το τέλος μιας συγκεκριμένης ιστορικής εποχής, που θα χαρακτηριζόταν από την προσπάθεια του Καρλομάγνου να συνδυάσει τη ρωμαϊκή κλασική κληρονομιά με τον Χριστιανισμό (Mikkeli,

1995, 27) Οι Σταυροφορίες πρέπει να γίνουν κατανοητές σε αυτό το ιστορικό πλαίσιο. Το έναυσμα των σταυροφοριών δίδεται γενικά στη κλήση του Πάπα Ουρβάνου Β'. Στην πρώτη σταυροφορία του Συμβουλίου του Κλερμόν το 1095 στο πλαίσιο ένοπλου προσκυνήματος στους Αγίους Τόπους και άμυνας της Ευρώπης ενάντια στην εισβολή μουσουλμάνων.

Μια σπουδαία προσπάθεια από τον Χριστιανισμό έγινε για την ευρωπαϊκή ένωση από την πλευρά των Καθολικών. Ο στόχος του ήταν να δημιουργήσει μια ομάδα ανεξάρτητων εθνών υπό την ηγεσία του Πάπα. Προώθησε τη διεθνή πολιτική κινητικότητα μαθητών και εκπαιδευτικών, με τα λατινικά να είναι η γλώσσα της περιοχής. Τον 9ο αιώνα, η λέξη «Χριστιανοί» αντιπροσώπευε ολόκληρη την περιοχή που κατοικούνταν από χριστιανούς, αλλά επικεντρώθηκε στον οικουμενικό χαρακτήρα. Ο Πάπας Ιννοκέντιος Γ' (1198-1216), μια από τις σημαντικότερες θρησκευτικές προσωπικότητες του Μεσαίωνα, επιβεβαίωσε την ύπαρξη ενός ιμπεριαλιστικού εδάφους ("*terrae Christianorum*"), με συγκεκριμένα σύνορα ("*πρόστιμα Christianorum*") και ένα ενιαίο "*populus christianus*", αν και υπό διαφορετικές πολιτικές κοινότητες, αλλά με την ανάγκη να υπερασπιστεί την ταυτότητά του, ενάντια στους μη πιστούς. Μια κρίσιμη ιστορική στιγμή για την ταύτιση της Ευρώπης με τη Χριστιανισσύνη ήταν η πτώση της Κωνσταντινούπολης στους Οθωμανούς το 1453. Αυτό οδήγησε σε έναν σαφή διαχωρισμό μεταξύ της χριστιανικής Ευρώπης και της μουσουλμανικής Ασίας. Αν και οι διαφορές που προκλήθηκαν από τις διαιρέσεις στην Ορθόδοξη Εκκλησία και την Καθολική Εκκλησία έχουν περιοριστεί, δεν υπάρχει ακόμα αίσθηση ενότητας στην ήπειρο. Οι υπερασπιστές πολέμησαν για τον Χριστιανισμό και όχι για την Ευρώπη. Ωστόσο, η σημασία του Χριστιανισμού στην Ευρώπη πρέπει να δοθεί ορθά. Ήταν μια θρησκεία της Ασίας που δημιουργήθηκε στη Μέση Ανατολή με ένα διεθνές μήνυμα πέρα από τα ευρωπαϊκά σύνορα. Ωστόσο, έδωσε στην Ευρώπη την εδαφική της βάση και έγινε το σύμβολο της ευρωπαϊκής ενότητας κατά της Ισλαμικής Ανατολής (Delanty, 1995) Σύμφωνα με τα λόγια του Pagden, σημαίνει ότι «*μια απαχθείσα Ασιάτισσα γυναίκα έδωσε στην Ευρώπη το όνομά της, μια περιπλανώμενη ασιατική εξορία έδωσε στην Ευρώπη την πολιτική και τελικά την πολιτιστική της ταυτότητα: και ένας Ασιάτης προφήτης έδωσε στην Ευρώπη τη θρησκεία της.*" (Pagden, 2002)

Συνοψίζοντας, είναι δύσκολο να δηλώνουμε ότι η ιδέα της Ευρώπης στα μέσα του μεσαίωνα είχε σαν βάση της μια ισχυρή πολιτική χροιά· αντίθετα χρησιμοποιήθηκε ως μια αόριστη γεωγραφική έκφραση που κάλυπτε την πολιτιστική και η θρησκεία ήταν πάντα

κληρονομιά του Χριστιανισμού και της Κλασικής Ρωμαϊκής Εποχής. Ως αποτέλεσμα, οι απαντήσεις της ηπειρωτικής ολοκλήρωσης σε εξωτερικές απειλές και εσωτερικά συμφέροντα δεν είναι αρκετά ισχυρές για να υποστηρίξουν μια ρεαλιστική διαδικασία ολοκλήρωσης (Mikkeli, 1995, 36)

B. Η διαδικασία ένταξης στην ευρωπαϊκή ιστορία

Η ιστορία δείχνει ότι η ευρωπαϊκή προοπτική περιλαμβάνει πολλά διαφορετικά πολιτικά και πολιτιστικά πλαίσια ανά τους αιώνες. Στην ανθρώπινη κουλτούρα της Αναγέννησης του 14ου και 15ου αιώνα, η λέξη "Ευρώπη" πήρε μια ισχυρότερη σημασία, η οποία έγινε αποδεκτή στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες ως γενική αναφορά στα πνευματικά στάδια (Wilson, & Van der Dussen, 1995, 36). Από τις αρχές του 16ου αιώνα, ο χριστιανισμός σταδιακά έχασε το ρόλο του στην κατάκτηση της Ευρώπης. Οι θρησκευτικές εντάσεις και η έναρξη της Προτεσταντικής Μεταρρύθμισης απελευθέρωσαν το ρόλο της Καθολικής Εκκλησίας ως πολιτιστικής ένωσης στην Ευρώπη και οδήγησαν στην ανακάλυψη ενός νέου κόσμου με την κατάκτηση της Αμερικής. Οι σχέσεις με τον Χριστιανισμό έχουν χαλαρώσει και διασφαλιστεί από την ευρωπαϊκή κουλτούρα, η οποία αντανακλά ένα υψηλό επίπεδο γνώσης και ποικιλομορφίας (Mikkeli, 1995, 44). Ο Προτεστάντης Sebastian Münster περιγράφει την *Cosmographia Universalis* της Ευρώπης, τουλάχιστον εν μέρει, ως εύφορο πεδίο. Ωστόσο, η πραγματική έννοια του "ευρωπαϊκού πολιτισμού" προέκυψε κατά την περίοδο του Διαφωτισμού (17ος-18ος αιώνας).

Σε πολιτικό επίπεδο, η Ειρήνη της Βεσφαλίας το 1648 αποτέλεσε το εναρκτήριο λάκτισμα για την Ευρώπη, στην οποία η ισορροπία δυνάμεων ανάμεσα στα κυρίαρχα κράτη ήταν καθοριστική για την εξέλιξη τους. Ο όρος "Ευρώπη", αποκομμένος από τους θρησκευτικούς υπαινιγμούς του, χρησιμοποιήθηκε για την λήψη πολιτικών αποφάσεων. Επιπλέον, είναι η βάση της πολιτικής ιδεολογίας που έχει ως στόχο να επιτευχθεί η εσωτερική οργάνωση της ειρήνης. Παραδοσιακά, οι Ευρωπαίοι πιστεύουν στην παγκόσμια αξία και μέγεθος του πολιτισμού τους. Θεωρείται ως μια διαδικασία που οδηγεί στη βία και τη σωστή κατάσταση (Wilson, & Van der Dussen, 1995, 64) και εν τέλει στην παντοτινή ειρήνη (Καντ, 1795). Το υψηλότερο επίπεδο πολιτισμικής έκφρασης αντιπροσωπεύεται από μια χώρα που έχει το δικαίωμα "πατριωτικής" ιδιότητας (Beck, & Grande, 2007). Η ιδέα της διαφορετικότητας στην ανθρώπινη κοινωνία δεν θεωρείται δεδομένη, οπότε άλλοι πολίτες

έχουν γίνει "κακά" παραδείγματα που πρέπει να δικαιολογηθούν., Καθιστώντας την Ευρώπη κερδοφόρα γι 'αυτούς. Η ιδέα της ευημερίας θεωρείται η ανείπωτη πηγή της χριστιανικής πίστης που βασίζεται στην ενσωμάτωση στην ήπειρο. Ο Νόρμαν Ντέιβις επισημαίνει ότι η Πρώιμη Διακήρυξη «Είναι ντροπή για τις διαχωρισμένες κοινότητες να θυμούνται τις δικές τους πεποιθήσεις και ότι η« Ευρώπη »ικανοποίησε την ανάγκη για νόημα περισσότερο μέσου όρου» (Davies, 1996).

Μια άλλη συμβολή στην αντίληψη του ευρωπαϊκού δημόσιου πολιτισμού προέρχεται από τον Γάλλο φιλόσοφο Βολταίρο. Υποστηρίζει ότι, παρά τον πολιτικό κατακερματισμό, οι Ευρωπαίοι έχουν μία θρησκεία και μία κοινωνική δύναμη, υπό το φως των αποφασιστικών παραγόντων που κατέστησαν την Ευρώπη την πιο πολιτισμένη ήπειρο στον κόσμο. Ωστόσο, πρέπει να προστεθεί ότι μια αίσθηση ότι ανήκουν στην ίδια πολιτιστική ενότητα μοιράζεται μια κλειστή ομάδα διανοουμένων που έχουν λάβει μόνο μία κλασική εκπαίδευση χωρίς μεγάλο αντίκτυπο στο ευρύ κοινό. Αυτό που ήταν κοντά στο σημείο αναφοράς για αυτούς ήταν η κοινοτική ευρωπαϊκή ιδέα (Burke, 1980, 21-19).

Γ. Μια καθολική άποψη για την ευρωπαϊκή ταυτότητα

Όπως προαναφέρθηκε το μεγαλύτερο μέρος της ευρωπαϊκής αντίληψης προέρχεται από τη συνεχή αντιπαράθεση με την διαφορετικότητα, αλλά αυτή η διαδικασία είναι πιο περίπλοκη και δεν μπορεί να περιοριστεί σε απλές αντιφάσεις ή με μια αυστηρή διάκριση από τους "άλλους". Ο Χόμπσον υποστηρίζει ότι οι Ευρωπαίοι είχαν ισχυρές αλληλεπιδράσεις και ανταλλαγές με ανατολικές χώρες. Στην πραγματικότητα, αρκετά στοιχεία του ευρωπαϊκού πολιτισμού προέρχονται από μη ευρωπαϊκές χώρες. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μαθηματική μέθοδος που χρησιμοποίησε ο Κοπέρνικος επινοήθηκε από τον Ιμπν αλ-Σατίρ και ότι η κατανάλωση βρετανικού τσαγιού προέρχεται γενικά από την κινεζική παράδοση. Τα χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού πολιτισμού είναι συνήθως πολιτιστικά, χωρίς εξαίρεση και επαναλαμβανόμενα στοιχεία άλλων πολιτισμών. Επι της ουσίας, ανα τους αιώνες γίνονταν προσπάθειες να δωθεί ένας κοινός χαρακτήρας(ταυτότητα) που θα είχε ως βάση την γεωγραφική θέση ή την κοινή πολιτιστική κληρονομιά. Αυτές οι προσπάθειες συχνά έκαναν επίθεση στο "Άλλο" και αρνούντουσαν να δημιουργήσουν καλές σχέσεις, αντί να στοχεύσουν στην ενότητα εναντίον του εχθρού. Η ιστορία δείχνει, ωστόσο, ότι οι προσπάθειες καθαρισμού της Ευρώπης μέσω της παρουσίας του υποτιθέμενου σκληρού "Άλλου" αποτέλεσαν τον κανόνα.

Η κατανόηση της ιστορικής πορείας του τρόπου, με τον οποίο εξελίχθηκε η ιδέα της Ευρώπης και της ταυτότητας της, οικοδομήθηκε με την πάροδο των ετών, σε μια κοινή πολιτιστική κληρονομιά που είναι σημαντική για την ερμηνεία των σημερινών σεναρίων και τη χάραξη πολιτικών εκτιμήσεων για το μέλλον της Ευρώπης. Ως εκ τούτου, ορισμένες από τις πολιτιστικές ιδιαιτερότητες της Ευρώπης μπορούν να συσχετιστούν με: 1) τη διάσωση της ιστορίας από τη μνήμη για να επικεντρωθούν σε ιδέες που ταξιδεύουν ανεξάρτητα από τα σύνορα· 2) η μετάβαση πέρα από την αφομοίωση και την πολυπολιτισμικότητα προς τη διαπολιτισμικότητα στη διαχειριστική ποικιλομορφία 3) η αποδοχή της αλλαγής έτσι ώστε οι διάλογοι και η αμοιβαία ακρόαση να γίνουν η κινητήρια κοινωνική δύναμη και 4) η μάθηση από την ταπεινότητα, έτσι ώστε η Ευρώπη να μπορεί να αντλεί από τις θρησκευτικές και τις μη θρησκευτικές της παραδόσεις και τις χριστιανικές της ρίζες, και βάσει αυτών να προωθεί το αίσθημα ταπεινοφροσύνης που πρέπει να εφαρμόζουν οι πολίτες της. Θεωρούμε αυτές τις ιδιότητες ως σημαντικά συστατικά του ευρωπαϊκού πνεύματος.

Προκειμένου να εκτιμηθούν αυτές οι απόψεις, μια κοσμοπολίτικη προοπτική της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης θα μπορούσε να βοηθήσει στην αναγνώριση των πολυπληθών και πολύπλευρων ταυτοτήτων στην Ευρώπη, αποδεχόμενη τη συστατική της ευθυξία και επωφελούμενη από την πολυμορφία της. Η συμπερίληψη του πολιτιστικού διαλόγου ως μέσου για την αποκατάσταση της ειρήνης και της αρμονίας, επομένως, μπορεί να δημιουργήσει νέες μορφές κοινωνικής συνεργασίας μεταξύ του εαυτού και των «Άλλων», οδηγώντας στην ανεξαρτησία της Ευρώπης ειδικότερα.

Οικοδόμηση ευρωπαϊκής ταυτότητας

A. Έννοια και πρότυπα

Η ταυτότητα αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο τα άτομα αποκτούν μια ιδιαίτερη αυτογνωσία σχετικά με την οικογένειά τους, την κοινωνική ή εθνοτική ομάδα τους, τη γλώσσα, τον πολιτισμό, τη θρησκευτική ένταξη και την πολιτική δέσμευσή τους. Συχνά εκφράζεται με την έννοια του «ανήκειν». Επομένως, ψυχολογικοί και κοινωνικοί παράγοντες παίζουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία αυτής της επίγνωσης. Δεδομένου ότι η ταυτότητα συνεπάγεται πάντα μια ισχυρότερη αλληλεπίδραση μεταξύ του ατόμου και της ομάδας και την επιβεβαίωση

μιας ομάδας από άλλες ομάδες, οι πολιτικές της επιπτώσεις είναι θεμελιώδεις. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα με διάφορους τρόπους για να βιώσετε ή να εκμεταλλευτείτε την ταυτότητα.

Ωστόσο, η δημιουργία μιας «ταυτότητας» δεν είναι μια συνεχής διαδικασία, αλλά μια αλλαγή για μεγάλο χρονικό διάστημα από τη γέννηση, την οικογένεια, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την περιοχή κ.ο.κ. Σήμερα αυτό έχει γίνει πιο περίπλοκο με την αυξημένη κινητικότητα των ανθρώπων και την καταπάτηση των οπτικών και γεωγραφικών συνόρων, των ηθικών κανόνων μέσα στην κοινωνία. Εν ολίγοις, οι αυξανόμενες αλληλεξαρτώμενες τάσεις παγκοσμιοποίησης στον σημερινό κόσμο έχουν μετατοπιστεί από έναν πιο στατικό ορισμό σε μια πιο συμφραζόμενη και δυναμική κατανόηση της ταυτότητας (Habermas, 1996, 125-137).

Η συγκεκριμένη ταυτότητα σχέσης απαιτεί ανοιχτό μυαλό απέναντι στο "άλλο", επιτρέποντας να τους ακούσει και να κατανοήσει για να επωφεληθεί από τη συζήτηση. Ωστόσο, πολλοί άνθρωποι εξακολουθούν να φοβούνται ότι η διαπολιτισμική καταμέτρηση έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια ταυτότητας και τη δημιουργία ανασφάλειας. Ως εκ τούτου, για να ξεπεραστεί η κατανόηση των «άλλων» ως δυνητικής απειλής, είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί μια αίσθηση στους πολίτες ότι είναι αναπόσπαστο κομμάτι των κοινωτήτων και ότι η αρμονική συνύπαρξη με άλλους λαούς-πολιτισμούς αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης κοινωνίας. Επίσης, σε δεύτερο χρόνο για την ουσιαστική δημιουργία ταυτότητας απαιτείται πρώτα να γίνει ανταλλαγή αξιών και αντιλήψεων (Habermas, 1996, 125-137).

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση παρουσιάζει μια ποικιλία παραδειγμάτων οικοδόμησης ευρωπαϊκής ταυτότητας με διαφορετικές πολιτικές επιπτώσεις. Η κοινωνία δίνει έμφαση στον ευρωπαϊκό πολιτισμό επειδή είναι μια οικογένεια εθνών με ιστορία και κοινό πολιτισμό. Τονίζει ότι η ευρωπαϊκή ταυτότητα έχει αναδειχθεί ως ένα κανονικό κίνημα στη θρησκεία και τη φιλοσοφία, την πολιτική, την επιστήμη και τις τέχνες και υποστηρίζει την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης για τη χριστιανική (ή εβραιοχριστιανική) παράδοση. Αντίθετα, οι φιλελεύθερες και δημοκρατικές ιδέες υποστηρίζουν μια κοινή πολιτική κουλτούρα, μια πολιτική ταυτότητα βασισμένη στις καθολικές αρχές της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου κ.λπ., που εκφράζονται σε μια κοινή δημόσια σφαίρα και πολιτική συμμετοχή ή ως "Συνταγματικός πατριωτισμός") (Habermas, 1996, 125-137). Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η ευρωπαϊκή ιδιοκτησία προκύπτει από συνηθισμένες πολιτικές και κοινωνικές δράσεις με ίση πολιτική και κοινωνική σημασία, ενώ θα συμβαδίζει με την παράδοση. Τέλος, οι

κονστρουκτιβιστές υποστηρίζουν ότι μια ευρωπαϊκή ταυτότητα μπορεί να προκύψει μόνο ως συνέπεια της εντατικοποίησης των αστικών, πολιτικών και πολιτιστικών ανταλλαγών και της συνεργασίας. Επειδή η ταυτότητα αλλάζει συνεχώς, η ευρωπαϊκή περιλαμβάνει πολλούς ορισμούς και ταυτοποιήσεις και συχνά επαναπροσδιορίζεται σε σχέσεις με άλλους. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, η Ευρώπη είναι ένας τόπος συναντήσεων και συμμετοχής των πολιτών σε συλλογικές πολιτικές και λατρευτικές πρακτικές.

Το σημείο εκκίνησης των περισσότερων συζητήσεων για την ευρωπαϊκή ταυτότητα είναι η ιδέα ότι μια πολιτική κοινότητα χρειάζεται ένα κοινό σύνολο αξιών και αναφορών για να διασφαλίσει τη συνοχή της, να καθοδηγήσει τις ενέργειές της και να τις προικίσει με νομιμότητα και νόημα. Ωστόσο, παρά τις θεμελιώδεις διαφορές, οι προϋποθέσεις για την εμφάνιση μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας συνδέονται με την δημοκρατική συμμετοχή σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων, της αξιοποίησης της ευρωπαϊκής διάστασης στην εκπαίδευση και τον πολιτισμό και της επίτευξης κοινωνικής και οικονομικής βιώσιμης συνοχής.

Όσον αφορά την ευρωπαϊκή πολιτική ταυτότητα, αν και η κατασκευή ταυτότητας γίνεται όλο και πιο ευρωπαϊκή, τα μεμονομένα κράτη εξακολουθούν να είναι τα πιο σημαντικά αντικείμενα αναφοράς για τους ευρωπαίους πολίτες. Σύμφωνα με έρευνες στο Ευρωβαρόμετρο αποδεικνύεται ότι οι πολίτες της ΕΕ εξακολουθούν να έχουν ταύτιση πρώτα με το κράτος τους. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι πολίτες δεν δείχνουν τον απαραίτητο ζήλο για την Ευρωπαϊκή πολιτική (Ευρωβαρόμετρο 71, 2010). Ωστόσο, στη σύγχρονη κοινωνία που η παγκοσμιοποίηση βρίσκεται παντού μειώνεται σταδιακά η ισχύς της κρατικής υπόστασης (Parisca, 1992). Η αναζήτηση για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον απαιτεί σήμερα πιο προηγμένες μορφές διακρατικής και πολυεπίπεδης διακυβέρνησης που μπορούν να αντιμετωπίσουν πολύπλοκα και αλληλένδετα οικονομικά και πολιτικά ζητήματα, ενώ ταυτόχρονα ενισχύουν την κοινή αίσθηση του ανήκειν. Είναι επομένως σημαντικό να κατανοήσουμε ότι οι ευρωπαϊκές ταυτότητες πρέπει να είναι περιεκτικές και ουσιαστικά πλουραλιστικές, πέρα από τις αποκλειστικές εθνικές αρχές ταυτότητας και ιθαγένειας. Η επιστροφή της ΕΕ στην ιστορική πορεία της οικοδόμησης του έθνους θα ήταν ανεπιθύμητη και εντελώς αδύνατη, καθώς η Ευρώπη δεν είναι μια πραγματική «παράσταση» της Ευρώπης. Τα όρια δεν είναι σταθερά και αμετάβλητα και οι Ευρωπαϊκές χώρες συνυπάρχουν με πολλούς διαφορετικούς πολιτισμούς, αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το σύνθημα «Ενότητα στη

διαφορετικότητα» θέτει μια σειρά θεσμικών και πολιτικών προκλήσεων στην Ευρώπη σήμερα (Papisca, 1992).

B. Η δημιουργία μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας

Η ταυτότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την πολιτική. Η ΕΕ βασίζεται στις "αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου" (άρθρο 6 ΣΕΕ). Η συναίνεση εμφανίστηκε ουσιαστικά στο έργο της Σύμβασης Εγκατάστασης της ΕΕ για τον εορτασμό του "Θεού" ή του "Χριστιανισμού" στην Εισαγωγή. Αναφέρεται πλέον μόνο στην «θρησκευτική κληρονομιά» της Ευρώπης. Σε αυτή τη διαδικασία διαμόρφωσης ευρωπαϊκής ταυτότητας, πρέπει να ερμηνευτούν τα πρότυπα της Κοπεγχάγης για κατάλληλους και δημοκρατικούς θεσμούς, οικονομικούς δείκτες της αγοράς και κατάλληλες διοικητικές δομές. Οι πρόσφατες εξελίξεις στην κατασκευή ευρωπαϊκών αναγνωριστικών είναι εμφανείς στο νομικό σύστημα της ΕΕ. Οι συνθήκες από το 1951 και μέχρι τη Συνθήκη της Λισαβόνας δείχνουν τις διαφορετικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής ταυτότητας. Κατά τις πρώτες δεκαετίες της διαδικασίας που στόχευε στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, η μόνη αναφορά στο ζήτημα της ταυτότητας συνδέθηκε με τη διάκριση της Ευρώπης από άλλους διεθνείς παράγοντες. Από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1980, η Ευρώπη εμφανίζεται όλο και περισσότερο ως μια κοινωνία κοινών αξιών και πολιτικού χώρου για ενεργούς πολίτες, εναρμονίζεται με τη Συνθήκη της Λισαβόνας και εφαρμόζει διάφορα προγράμματα για χάρη της ΕΕ. (Strath, 2002).

1) Η αρχή της ολοκλήρωσης στην Ευρώπη

Η πρώτη περίοδος οικονομικής ολοκλήρωσης χαρακτηρίστηκε από μια «συνεχή» προσέγγιση με στόχο τη δημιουργία ενός ισχυρού ρεαλιστικού και κοινού οικονομικού χώρου. Σε αυτό το πλαίσιο, δεν υπάρχει πολύς χώρος για να συζητήσουμε την ταυτότητα. Το προοίμιο της συμφωνίας που καθιερώθηκε από την ΕΚΑΧ το 1951 εξέφρασε την πεποίθηση ότι "ο πολιτισμός απαιτεί μια οργανωμένη και σημαντική ευρωπαϊκή συμβολή για την επίτευξη ειρηνικών σχέσεων". Η επιδίωξη κοινών οικονομικών συμφερόντων «θέτει τα θεμέλια για τη δημιουργία ευρύτερων και βαθύτερων κοινοτήτων για ανθρώπους που έχουν διασκορπιστεί από αιματηρές συγκρούσεις για μεγάλο χρονικό διάστημα» ή, όπως επισημαίνει το Καταστατικό της Ρώμης, «θέτει τα θεμέλια για στενότερη ενότητα μεταξύ του λαού. Οι οικονομικοί τομείς είχαν

το προνόμιο της συνεργασίας σύμφωνα με τη νεολειτουργική προσέγγιση. Δεν ήταν αδύνατος ο στόχος της ανάπτυξης της διαδικασίας ολοκλήρωσης πέρα από την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Ωστόσο, τα πρώτα χρόνια, οι περισσότερες προσπάθειες να ξεπεραστεί ο καθαρά οικονομικός προσανατολισμός της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης απέτυχαν. (Strath, 2002).

1) Η δήλωση για την ευρωπαϊκή ταυτότητα

Το θέμα της ταυτότητας παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στην ευρωπαϊκή πολιτική ατζέντα στη "Διακήρυξη της Ευρωπαϊκής Αναγνώρισης" (Κοπεγχάγη, 14 Δεκεμβρίου 1973). Έχει υποστηριχθεί ότι η συνεργασία μεταξύ των Ευρωπαίων είναι μια πραγματική ανάγκη για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της τρέχουσας παγκόσμιας απειλής. Η προτεινόμενη δράση έχει ως στόχο να υπερασπιστεί τις αρχές της δημοκρατίας που αντιπροσωπεύει το κράτος δικαίου, την κοινωνική δικαιοσύνη - τον απώτερο στόχο της οικονομικής ανάπτυξης – και το σύνολο ανθρωπίνων δικαιωμάτων . Όλα αυτά αποτελούν τη βάση των ευρωπαϊκών καθοριστικών στοιχείων. Ορισμένα άρθρα στη Διακήρυξη της Κοπεγχάγης αντικατοπτρίζουν αυτήν την αλλαγή (τουλάχιστον γραπτώς) με επίκεντρο την οικοδόμηση της ευρωπαϊκής ταυτότητας. Πολύ ενδιαφέρον στην προοπτική είναι το άρθρο 3: (Strath, 2002).

Η πολυμορφία των πολιτισμών στο πλαίσιο ενός κοινού ευρωπαϊκού πολιτισμού, η προσήλωση στις κοινές αξίες και αρχές, η αυξανόμενη σύγκλιση της στάσης απέναντι στη ζωή, η συνειδητοποίηση ότι έχουν κοινά συμφέροντα και η αποφασιστικότητα να συμμετάσχουν στην οικοδόμηση μιας Ενωμένης Ευρώπης, όλα δίνουν στην Ευρωπαϊκή Ταυτότητα την πρωτοτυπία της και τον δικό της δυναμισμό. Το άρθρο 4 δίνει έμφαση στον χαρακτήρα της Κοινότητας που αφήνει περιθώρια για ένταξη και άλλων λαών που φέρουν παρόμοιες ιδέες-στόχους . Μια άλλη σημαντική πτυχή είναι η εξωτερική διάσταση της ταυτότητας, δηλαδή τη θέση και την ευθύνη της Ευρώπης στο διεθνές τοπίο. Το άρθρο 6 αναγνωρίζει ότι τα παγκόσμια προβλήματα δεν μπορούν πλέον να αντιμετωπιστούν σε εθνικό επίπεδο και ότι, ως αποτέλεσμα, η Ευρώπη πρέπει να "μιλάει όλο και περισσότερο με μία φωνή" με άλλες χώρες και περιοχές (Strath, 2002).

Έχει ειπωθεί ότι κατά το δωδέκατο έτος της ενοποίησης το ζήτημα της ευρωπαϊκής ταυτότητας ήταν πρωταρχικής σημασίας στο πλαίσιο της, ως μια προσπάθεια να εμπνεύσει νέους υπερεθνικούς παράγοντες στον κόσμο. Γλώσσα, ή ως συνεργατική εργασία, ως έρευνα για

το εθνικό δίκαιο " intérêt communautaire ». Ωστόσο, το ευρωπαϊκό δίκαιο απαιτεί κάτι άλλο, που είναι η κοινότητα των πολιτών (Jouen, & Chambon, 2006).

2) Η Ευρώπη ως κοινωνία των πολιτών

Η πρώτη προσπάθεια μεταφοράς της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης από την έννοια της κοινής αγοράς ξεκίνησε το 1976 με την έκθεση Tindemans. Στο κεφάλαιο «Ευρώπη των πολιτών», προτάθηκε μια κοινότητα πολιτών με την αύξηση της ευρωπαϊκής ευαισθητοποίησης μέσω μέτρων visible (συμβολικών) (π.χ. ενοποίηση διαβατηρίων, εξαφάνιση των συννοριακών ελέγχων, κοινή χρήση των οφελών των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, διαπίστευση ακαδημαϊκών μαθημάτων και πτυχίων κ.λπ.). Το 1984, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Fontainebleau και η Επιτροπή Adonnino ασχολήθηκαν με θέματα που σχετίζονται με την «Ευρώπη των πολιτών». Παρά τους φιλόδοξους στόχους, εγκρίθηκαν μόνο ορισμένες (μέτριες) προτάσεις για την αύξηση της αίσθησης ότι ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (π.χ. ευρωπαϊκή σημαία, ενιαίος κώδικας επιτυχίας και ύμνος) (Panebianco, χ.χ.) Την ίδια χρονιά, ο Spangiel προώθησε ένα υψηλότερο όραμα για τη δημιουργία μιας πολιτικής συμμαχίας, η οποία, ωστόσο, δεν άλλαξε σε περισσότερες πολιτικές οντότητες. Η Σύμβαση του Μάαστριχτ (1993) αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό ορόσημο στην ευρωπαϊκή διαδικασία ολοκλήρωσης. Καθιέρωσε τη θέσπιση μιας «ευρωπαϊκής ιθαγένειας», ενός νομικού καθεστώτος που εγγυάται ένα σύνολο δικαιωμάτων για τα άτομα που ανήκουν σ'ένα από τα κράτη μέλη. Τέλος, η Συνθήκη του Μάαστριχτ άνοιξε το δρόμο για μια όλο και πιο στενή σχέση μεταξύ ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και ανθρώπων. Η ευρωπαϊκή ταυτότητα δεν περιορίζεται πλέον στην εξωτερική διάσταση, αλλά αποκτά μια πιο συγκεκριμένη εσωτερική διάσταση. Στην πραγματικότητα, δεν περιορίστηκε σε μια απλή χρήση για τον συντονισμό των εθνικών πολιτικών, αλλά δημιούργησε μια συνταγματική και ιδρυτική αξία της έννοιας της «Ευρώπης των πολιτών» (Maniameli, 2006).

Ωστόσο, η συζήτηση για την ύπαρξη της ΕΕ, που συχνά αναφέρεται ως «ευρωπαϊκά έθνη», είναι ανοικτή σε ποικίλες ερμηνείες. Η δημιουργία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής κοινότητας είναι μια συνεχής διαδικασία για τους πολίτες λόγω της άμεσης εφαρμογής των κανόνων της ΕΕ. Η δημοκρατική βάση δεν είναι πλέον η εκπροσώπηση των λαών των ευρωπαϊκών χωρών συγκεντρωμένων στην κοινωνία (άρθρο 189 της Εκλογικής Επιτροπής) · στην πραγματικότητα, «οι πολίτες εκπροσωπούνται άμεσα σε επίπεδο ΕΕ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο» (άρθρο 10.2

ΣΕΕ) (Dauvergne, 2006). Παρά την αποτυχία των αρνητικών αποτελεσμάτων των δημοψηφισμάτων του 2005 στη Γαλλία και την Ολλανδία, η Συνθήκη της Λισαβόνας (2009) επικεντρώθηκε επίσης στην ιθαγένεια. Δίπλα στην αρχή της δημοκρατικής εκπροσώπησης, η οποία αποτελεί τη βάση των καθηκόντων της Ένωσης (άρθρο 10.1 ΣΕΕ), το άρθρο 11 παράγραφος 1 ορίζει ότι οι οργανώσεις πρέπει να ενημερώσουν τους πολίτες και τις υπηρεσίες και να ανταλλάξουν τις απόψεις τους για όλες τις πτυχές της συνδικαλιστικής δράσης. Ο τρόπος εκλογής για συμμόρφωση με αυτόν τον γενικό κανόνα είναι "εργαζόμενοι πολίτες", όπως ορίζεται στο άρθρο 11 παράγραφος 4: τουλάχιστον ένα εκατομμύριο πολίτες των κύριων μελών θα είναι σε θέση να εργαστούν. Αυτό το έργο καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε αντάλλαγμα, να υποβάλει συστάσεις για θέματα που τα άτομα θεωρούν αναγκαία για να συμμορφωθούν με τη νομοθεσία της Ένωσης και κατόπιν να διαμορφωθούν με τη συμφωνία. Οι προκαταρκτικές εργασίες αγορήθηκαν από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κλήθηκε να τηρήσει το «παραδοσιακό νομικό» πλαίσιο. Η διαδικασία έλαβε ειδική νομοθεσία (Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 211/2011). Η ΕΠΠ ξεκίνησε τελικά στις 9 Μαΐου 2012 με την καταχώριση του *Fraternité 2020*.

3) Ευρωπαϊκή καταγωγή στον παγκόσμιο-ευρωπαϊκό κόσμο

Η Ευρωπαϊκή καταγωγή στον παγκόσμιο-ευρωπαϊκό κόσμο ισχύει όχι μόνο σαν σύνολο δικαιωμάτων και ευθυνών, αλλά και ως αξία ενός μοναδικού συμβόλου. Αν και αυτή η έννοια συνδέεται με την εθνική συμμετοχή, η έννοια της «κοινής ιθαγένειας», η οποία ισχύει σε πολλές χώρες και έχει πολλές ταυτότητες, καθιερώνει μια θεμελιώδη αλλαγή στη σχέση μεταξύ ταυτότητας και ιθαγένειας. Αυτός ο νέος θεσπισμένος κανονισμός έχει πολιτικές επιπτώσεις, καθώς ευνοεί την «εθνική δημοκρατία» και την ανάπτυξη του ευρωπαϊκού πληθυσμού (Morgdi, & Beckemans, 2012). Επιπλέον, η αναγνώριση της πολλαπλότητας των ταυτοτήτων γίνεται αντιληπτός τόσο υπό την παραδοσιακή έννοια της ιθαγένειας όσο και υπό την έννοια της ιθαγένειας ευρωπαίου πολίτη. Το επιχείρημα της Amartya Sen σχετικά με την πολλαπλότητα των ταυτοτήτων (Sen, 2007) παρέχει το πλαίσιο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ακόμη και αν η ευρωπαϊκή ιθαγένεια απευθύνεται μόνο στους πολίτες των κρατών μελών. Ωστόσο, εάν η αναγνώριση της Ευρασίας μπορεί να βασίζεται στην αρχή της προσχώρησης, η ιθαγένεια της ΕΕ πρέπει επίσης να έχει νόμιμη ισχύ και για τους πολίτες τρίτης χώρας. Ο Parisca υποστηρίζει ότι η αίσθηση του ανήκειν στην ευρωπαϊκή πολιτική κοινωνία μπορεί να επιτευχθεί όταν οι άνθρωποι θεωρούνται η πιο σημαντική πτυχή της. Η κοινή χρήση έργων και η συμμετοχή στη

διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι ο μόνος τρόπος για να ενθαρρυνθούν οι Ευρωπαίοι, να οργανωθούν και να συμμετάσχουν στην Ευρώπη.

Στην κοσμοπολίτικη άποψη, (Beck, & Grande, 2007) η ευρωπαϊκή ιθαγένεια είναι ένα βήμα προς τη διεθνή ιθαγένεια. Η Ευρώπη μεταφράστηκε ως πολιτικός κόμβος για νέα διακυβέρνηση και ανεξαρτησία, αλλά τα οφέλη αυτής της διαδικασίας δεν μεταφράστηκαν εύκολα από εθνικό επίπεδο σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η βάση του κινήματος είναι η ευρωπαϊκή και διεθνής περιοχή παγκόσμιας αναγνώρισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΕΕ παρέχει τα μέσα για την ανάπτυξη και τη θεμελίωση της ιθαγένειας. Ως εκ τούτου, τα δικαιώματα ιθαγένειας πρέπει να συμπεριληφθούν σε έναν ευρύτερο συνταγματικό χώρο, εκφράζοντας τόσο τη νομιμοποίηση της λήψης αποφάσεων όσο και τη συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση μιας παγκόσμιας κοινωνίας των πολιτών. Βάσει των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δημιουργείται η λεγόμενη ιθαγένεια (Parisca, 2007). Επομένως, αξίζει να επικεντρωθούμε τόσο στο σύνολο των αξιών που υιοθετούνται στις Συνθήκες ως συστατικά της ευρωπαϊκής ταυτότητας όσο και στη διαδικασία κωδικοποίησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

4) Ο ρόλος του πολιτισμού και της ευρωπαϊκής πολιτιστικής και θρησκευτικής κληρονομιάς

Ο ρόλος του πολιτισμού και της ευρωπαϊκής πολιτιστικής και θρησκευτικής κληρονομιάς ως θεμελιώδεις αξίες της ΕΟΚ περιλαμβάνονται στη Συνθήκη ως μονάδα διαχωρισμού και όχι ενότητας (Maniameli, 2006, 7-8). Ωστόσο, για να φανταστεί κανείς την Ευρώπη πέρα από την πεπατημένη πορεία της θεσμικής, οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης απαιτείται να παραγματοποιήσει μια αναζήτηση για το τι εστί ευρωπαϊκή ταυτότητα (Bouckaert, & Eynikel, 2009). Αυτό υπογραμμίζεται από τα λόγια του Karel Verleye, ενός από τους ιδρυτές του Κολλεγίου της Ευρώπης στη Μπριζ: Αποκλείεται η ευρωπαϊκή ιθαγένεια ή μια ευρωπαϊκή δέσμευση να ακολουθηθεί από τους πολίτες, όταν δεν θα λαμβάνονατι σοβαρά υπόψη διάφοροι ξεχασμένοι ή υποτιμημένοι παράγοντες για την οικοδόμηση της νέας Ευρώπης, όπως οι πολιτιστικές, περιφερειακές, ηθικές, ιστορικές και πνευματικές διαστάσεις (Bekemans, 2005, 131).

Η καθιέρωση της ευρωπαϊκής ταυτότητας στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ δεν βασίζεται σε κοινή γλώσσα, πολιτισμό ή θρησκευτικό υπόβαθρο (άρθρο 4.2 ΣΕΕ). Με την Συνθήκη της Λισαβόνας και το άρθρο XIII καθορίζεται με σαφήνεια ο ρόλος της Ένωσης στις πολιτιστικές υποθέσεις στο άρθρο 167. «Η Ένωση προάγει την ευημερία του πολιτισμού της με σεβασμό στην κοινή

πολιτιστική κληρονομιά των κρατών μελών της» (άρθρο 167.1). Επιπλέον, «Η Ένωση θα εξετάσει τις πολιτιστικές πτυχές των ενεργειών της σύμφωνα με τις άλλες διατάξεις της συνθήκης, προκειμένου να σεβαστεί και να προωθήσει την πολιτιστική της ποικιλομορφία» (άρθρο 167 παράγραφος 4). Το σαφές μήνυμα της θέσης της ΕΕ αποτέλεσε η άρνησή της να συμπεριλάβει τις ρίζες του χριστιανισμού στην Ευρώπη στη συνταγματική της συνθήκη. Παρά την έντονη αντίθεση της Καθολικής Εκκλησίας, το Προοίμιο έχει ως εξής: Αντλώντας έμπνευση από την πολιτιστική, θρησκευτική και ανθρωπιστική κληρονομιά της Ευρώπης, από την οποία έχουν αναπτυχθεί οι οικουμενικές αξίες των απαραβίαστων και αναφαίρετων δικαιωμάτων του ανθρώπου, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας και του κράτους δικαίου,[...]. Η ίδια διατύπωση έχει υιοθετηθεί στο πλαίσιο της Συνθήκης της Λισαβόνας, προσθέτοντας την πρόθεση "να εμβαθύνουν την αλληλεγγύη μεταξύ των λαών τους, σεβόμενοι παράλληλα την ιστορία, τον πολιτισμό και τις παραδόσεις τους"(Parisca, 2010).

Με την πάροδο των ετών, έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην κατανόηση της σημασίας των επενδυτικών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Σύμβαση του Άμστερνταμ (1997) εισήγαγε την πρώτη αναφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Συνθήκη της Λισαβόνας επιβεβαίωσε το όραμα: «Η ενότητα βασίζεται στις αρχές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου και της τήρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των μειονοτήτων. Από το Νοέμβριο 1950 και, σύμφωνα με το Σύνταγμα και το δίκαιο της Κοινοπολιτείας, κατ'αρχήν»(άρθρο 6.2) έχει την ίδια νομική αξία με τις Συνθήκες(Parisca, 2010). Δηλώνει μια ριζική αλλαγή στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, με αποτέλεσμα μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς όπου οι πολίτες μπορούν να γίνουν οι πρωταγωνιστές του όλου εγχειρήματος. Η ιστορική πορεία της ευρωπαϊκής ιδέας δείχνει ότι η οικοδόμηση της ευρωπαϊκής ταυτότητας είναι το αποτέλεσμα μιας διαφορετικής συγκυρίας, η οποία στηρίζεται στη διαδικασία του πολιτιστικού δανεισμού και της αξιοποίησης του πολιτιστικού διαλόγου. "Η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ταυτότητας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης τονίζει το γεγονός ότι μόλις τη δεκαετία του 1980 έγινε εμφανής η σημασία της πολιτικής νομιμότητας των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άρχισε να ασχολείται με τον πολιτισμό. Η ΕΕ και η επίσημη υιοθέτηση ενός διεθνούς μοντέλου ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η αποτυχία της ΕΕ να μπει στους πολίτες στην ευρωπαϊκό πολιτική οφείλεται σε μια εθνική στρατηγική από πάνω προς τα κάτω και σε έλλειψη γνήσιας ταυτότητας που τους αγνωρίζει ως παγκόσμιους πολίτες.

Αντί να αναγνωρίζει (και μη αναστρέψιμες) τις διαφορές μεταξύ των ανθρώπων και να τους δίνει θετική αξία, ο κοσμοπολιτισμός αντιτίθεται τόσο στην ιεραρχική υποταγή όσο και στην παγκόσμια ισότητα με έναν νέο τρόπο πολιτισμικά άμεσο. Τα χωρικά όρια, οι κοινωνικές ομάδες και τα πολιτιστικά εμπόδια έχουν ξεπεραστεί. Η τελευταία σύνδεση παραμένει η παγκόσμια σύνδεση πολιτών, όπου όλοι αντιμετωπίζονται εξίσου και διαφορετικά προκειμένου να επεκταθούν οι εθνικές αντιλήψεις των ανθρώπων πέρα από τα εθνικά τους σύνορα και να αποδεχθούν τον αναπτυσσόμενο ευρωπαϊκό χώρο(Bekemans, 2010, 58).

5) Το Brexit

Το Brexit ήταν η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου (UK) από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) στις 31 Ιανουαρίου 2020 GMT (00:00 CET). Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι η πρώτη και μέχρι στιγμής μοναδική χώρα που αποχώρησε από την ΕΕ, μετά από 47 χρόνια που ήταν κράτος μέλος της ΕΕ και ο προκάτοχός των, Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΚ), από την 1η Ιανουαρίου 1973. Συνέχισε να συμμετέχει στην Τελωνειακή Ένωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην Ευρωπαϊκή Ενιαία Αγορά κατά τη διάρκεια μιας μεταβατικής περιόδου που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2020 στις 23:00 GMT (00:00 CET) (Hall, 2017).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα θεσμικά της όργανα αναπτύχθηκαν σταδιακά από την ίδρυσή τους, συμπεριλαμβανομένων 47 ετών βρετανικής συμμετοχής, καθοριστικής σημασίας για το Ηνωμένο Βασίλειο. Σε όλο αυτό το διάστημα υπήρχαν ευρωσκεπτικιστικές ομάδες, οι οποίες αντιτίθενται στις πτυχές της Ένωσης και των προκατόχων της. Η κυβέρνηση του πρωθυπουργού Χάρολντ Γουίλσον πραγματοποίησε δημοψήφισμα για τη συνέχιση της ένταξης στην ΕΚ το 1975, στο οποίο οι ψηφοφόροι επέλεξαν να παραμείνουν στο μπλοκ με το 67,2% του μεριδίου των ψήφων, αλλά δεν πραγματοποιήθηκαν περαιτέρω δημοψηφίσματα καθώς το έργο μεγάλωσε και πλησίασε στις επόμενες συνθήκες του Μάαστριχτ και της Λισαβόνας. Αντιμετωπίζοντας την πίεση των ευρωσκεπτικιστικών ομάδων, ο πρωθυπουργός Ντέιβιντ Κάμερον τάχθηκε υπέρ της ΕΕ, και η κυβέρνηση πραγματοποίησε ένα δεύτερο δημοψήφισμα για τη συνέχιση της ένταξης στην ΕΕ το 2016, στο οποίο οι ψηφοφόροι επέλεξαν να εγκαταλείψουν την ΕΕ με 51,9% του μεριδίου ψήφων. Αυτό οδήγησε στην παραίτησή του, στην αντικατάστασή του από τη Τερέζα Μέι και σε τετραετή διαπραγμάτευση με την ΕΕ για τους όρους αποχώρησης και τις μελλοντικές σχέσεις. Αυτή η διαδικασία ήταν τόσο πολιτικά προκλητική όσο και βαθιά διχαστική στο Ηνωμένο Βασίλειο, με

μία συμφωνία να απορρίφθηκε από το βρετανικό κοινοβούλιο, γενικές εκλογές που πραγματοποιήθηκαν το 2017 και το 2019 και δύο νέους πρωθυπουργούς εκείνη την εποχή, αμφότεροι συντηρητικοί. Υπό τον Μπόρις Τζόνσον η κυβέρνηση της πλειοψηφίας, το Ηνωμένο Βασίλειο αποχώρησε από την ΕΕ στις 31 Ιανουαρίου 2020. Οι διαπραγματεύσεις για την εμπορική συμφωνία συνεχίστηκαν εντός ημερών από το προγραμματισμένο τέλος της μεταβατικής περιόδου στις 31 Δεκεμβρίου 2020. Η βρετανική κυβέρνηση ανέβαλε την εφαρμογή των ελέγχων εισαγωγής για αγαθά που εισέρχονται στο Ηνωμένο Βασίλειο από την ΕΕ έως την 1η Ιανουαρίου 2022, προκειμένου να αποφευχθούν προβλήματα εφοδιασμού κατά τη διάρκεια της COVID -19 πανδημίας. Οι τελωνειακοί έλεγχοι εφαρμόζονται μόνο σε βρετανικά προϊόντα που εισέρχονται στην ΕΕ κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου (www.consilium.europa.eu).

Τα αποτελέσματα του Brexit θα καθοριστούν εν μέρει από τη Συμφωνία Εμπορίου και Συνεργασίας ΕΕ -Ηνωμένου Βασιλείου, η οποία υπεγράφη στις 30 Δεκεμβρίου 2020 και εφαρμόστηκε προσωρινά από την 1η Ιανουαρίου 2021, όταν έληξε η μεταβατική περίοδος Brexit, πριν τεθεί επίσημα σε ισχύ την 1 Μαΐου 2021, μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών επικύρωσης και από τις δύο πλευρές. Η ευρεία συναίνεση μεταξύ των οικονομολόγων είναι ότι το Brexit πιθανόν να βλάψει την οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου και να μειώσει το πραγματικό κατά κεφαλήν εισόδημά του μακροπρόθεσμα και ότι το ίδιο το δημοψήφισμα έβλαψε την οικονομία. Το Brexit είναι πιθανό να μειώσει τη μετανάστευση από τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (EOX) στο Ηνωμένο Βασίλειο και θέτει προκλήσεις για τη βρετανική τριτοβάθμια εκπαίδευση, την ακαδημαϊκή έρευνα και την ασφάλεια. Μετά το Brexit, το δίκαιο της ΕΕ και το Δικαστήριο της ΕΕ δεν έχουν πλέον υπεροχή έναντι των βρετανικών νόμων. Ο Νόμος για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Απόσυρση) 2018 διατηρεί το σχετικό δίκαιο της ΕΕ ως εσωτερικό δίκαιο, το οποίο το Ηνωμένο Βασίλειο μπορεί τώρα να τροποποιήσει ή να καταργήσει (Goodman, 2016).

2.2. ΕΟΚ

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ), στο παρελθόν (από το 1957 έως την 1η Νοεμβρίου 1993) Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), με την επωνυμία Κοινή Αγορά, πρώην ένωση που σχεδιάστηκε για την ολοκλήρωση των οικονομιών της Ευρώπης. Ο όρος αναφέρεται

επίσης στις «Ευρωπαϊκές Κοινότητες», που αποτελούσαν αρχικά την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ · διαλύθηκε το 2002) και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ). Από το 1993 οι τρεις κοινότητες υπάγονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Η ΕΚ, ή Κοινή Αγορά, έγινε το κύριο συστατικό της ΕΕ. Έμεινε ως έχει μέχρι το 2009, όταν η ΕΕ αντικατέστησε νόμιμα την ΕΚ ως θεσμικό διάδοχο. Η ΕΟΚ δημιουργήθηκε το 1957 από το Συνθήκη της Ρώμης, η οποία υπεγράφη από το Βέλγιο, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες και Δυτική Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Δανία και η Ιρλανδία προσχώρησε το 1973 και ακολούθησε η Ελλάδα το 1981 και η Πορτογαλία και η Ισπανία το 1986. Η πρώην Ανατολική Γερμανία έγινε δεκτή ως μέρος της επανενωμένης Γερμανίας το 1990 (Gabel, 2018).

Η ΕΟΚ σχεδιάστηκε για να δημιουργήσει μια κοινή αγορά μεταξύ των μελών της μέσω της εξάλειψης των περισσότερων εμπορικών φραγμών και της καθιέρωσης μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής εμπορίου. Η συνθήκη προέβλεπε επίσης μια κοινή γεωργική πολιτική, η οποία καθιερώθηκε το 1962 για την προστασία των αγροτών της ΕΟΚ από τις γεωργικές εισαγωγές. Η πρώτη μείωση των εσωτερικών τιμολογίων της ΕΟΚ πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 1959 και μέχρι τον Ιούλιο του 1968 όλα τα εσωτερικά τιμολόγια είχαν καταργηθεί. Μεταξύ 1958 και 1968 το εμπόριο μεταξύ των μελών της ΕΟΚ τετραπλασιάστηκε σε αξία. Πολιτικά, η ΕΟΚ είχε ως στόχο τη μείωση των εντάσεων μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Συγκεκριμένα, αναμενόταν ότι η ολοκλήρωση θα προωθούσε μια διαρκή συμφιλίωση Γαλλίας και Γερμανίας, μειώνοντας έτσι το ενδεχόμενο πολέμου. Η διακυβέρνηση της ΕΟΚ απαιτούσε πολιτική συνεργασία μεταξύ των μελών της μέσω επίσημων υπερεθνικών θεσμών. Στα θεσμικά αυτά όργανα περιλαμβανόταν η Επιτροπή, η οποία διαμόρφωσε και διαχειρίστηκε πολιτικές ΕΟΚ · το Συμβούλιο Υπουργών, το οποίο θέσπισε νομοθεσία · το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αρχικά αυστηρά συμβουλευτικό όργανο του οποίου τα μέλη ήταν εκπρόσωποι των εθνικών κοινοβουλίων (αργότερα θα εκλεγούν άμεσα) · και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, το οποίο ερμήνευσε το κοινοτικό δίκαιο και διαιτησία νομικών διαφορών (Gabel, 2018).

Τα μέλη αναδιαμόρφωσαν πολλές φορές τον οργανισμό προκειμένου να επεκτείνουν τις εξουσίες χάραξης πολιτικής και να αναθεωρήσουν την πολιτική δομή του. Την 1η Ιουλίου 1967, τα διοικητικά όργανα της ΕΟΚ, της ΕΚΑΧ και της Ευρατόμ συγχωνεύθηκαν. Μέσα από μια

ενιαία ευρωπαϊκή πράξη , η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1987, τα μέλη της ΕΟΚ δεσμεύτηκαν να άρουν όλα τα εναπομείναντα εμπόδια στην κοινή αγορά έως το 1992. Η πράξη έδωσε επίσης στην ΕΟΚ επίσημο έλεγχο των κοινοτικών πολιτικών για το περιβάλλον , την έρευνα και την τεχνολογία, την εκπαίδευση, την υγεία, προστασία των καταναλωτών και άλλους τομείς.

Από το Συνθήκη του Μάαστριχτ (επίσημα γνωστή ως Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, 1991), η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993, η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκή Κοινότητα και ενσωματώθηκε στην ΕΕ ως ο πρώτος από τους τρεις «πυλώνες» (το δεύτερο είναι κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας και το τρίτο είναι η αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις). Η συνθήκη έδωσε επίσης τη βάση για μια οικονομική και νομισματική ένωση , η οποία περιελάμβανε τη δημιουργία ενός ενιαίου νομίσματος, του ευρώ . Η Συνθήκη της Λισαβόνας , η οποία κυρώθηκε τον Νοέμβριο του 2009, τροποποιήθηκε εκτενώς τα κυβερνητικά έγγραφα της ΕΕ. Με την έναρξη ισχύος της συνθήκης την 1η Δεκεμβρίου 2009, το όνομα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας καθώς και η έννοια των «πυλώνων» καταργήθηκαν(Gabel, 2018).

2.3. ΕΕ-Συνθήκη Μάαστριχτ

Η Συνθήκη Μάαστριχτ , επίσημα Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση , διεθνής συμφωνία που εγκρίθηκε από τους αρχηγούς κυβερνήσεων των κρατών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ) στο Μάαστριχτ , Ολλανδία , τον Δεκέμβριο του 1991. Κυρώθηκε από όλα τα κράτη μέλη της ΕΚ (οι ψηφοφόροι στη Δανία απέρριψαν την αρχική συνθήκη αλλά αργότερα ενέκρινε μια ελαφρώς τροποποιημένη έκδοση), η συνθήκη υπογράφηκε στις 7 Φεβρουαρίου 1992 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993. Η συνθήκη καθιέρωσε μια Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), με την ιθαγένεια της ΕΕ να χορηγείται σε κάθε άτομο που ήταν πολίτης κράτους μέλους. Η ιθαγένεια της ΕΕ επέτρεψε στους πολίτες να ψηφίσουν και να θέσουν υποψηφιότητα στις εκλογές για το τοπικό και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στη χώρα της ΕΕ στην οποία ζούσαν, ανεξάρτητα από την εθνικότητά τους. Η συνθήκη προέβλεπε επίσης την καθιέρωση ενός κεντρικού τραπεζικού συστήματος και ενός κοινού νομίσματος (ευρώ), δεσμεύτηκε τα μέλη να εφαρμόσουν κοινές εξωτερικές πολιτικές και πολιτικές ασφάλειας και ζήτησε μεγαλύτερη συνεργασία σε διάφορα άλλα θέματα, όπως το περιβάλλον , η αστυνόμευση και η κοινωνική πολιτική (<https://www.britannica.com/event/Maastricht-Treaty> .) .

2.4. ONE

Τον Ιούνιο του 1988, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επανέλαβε τον στόχο του να βελτιώσει την οικονομική και χρηματοπιστωτική ανάπτυξη (ONE). Ανέθεσε σε μια ομάδα εργασίας με επικεφαλής τον Ζακ Ντελόρ, μετέπειτα Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να μελετήσει και να δώσει συμβουλές σχετικά με την ειδική διαδικασία που οδηγεί στον οργανισμό. Αυτή η ομάδα σχηματίζεται από τους διοικητές της κεντρικής τράπεζας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ). Alexandre Lamfalussy, τότε Οικονομικός Διευθυντής για το Διεθνές Συνέδριο (BIS). Niels Thygesen, Καθηγητής Επιχειρήσεων, Δανία. και Miguel Boyer, μετέπειτα Πρόεδρος της Banco Outer de España. Η έκθεση των αναλυτών της Delors πρότεινε ότι η επιχειρηματική και οικονομική συμμετοχή πρέπει να γίνει σε τρεις διαφορετικούς αλλά αναδυόμενους τομείς (<https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.el.html>).

Στάδια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE)

ΣΦΑΙΡΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ

	Πλήρης ελευθερία για συναλλαγές κεφαλαίου.
ΣΤΑΔΙΟ ΠΡΩΤΟ	Αυξημένη συνεργασία μεταξύ κεντρικών τραπεζών ·
από 1 Ιουλίου 1990	Δωρεάν χρήση του ECU (Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα, πρόδρομος του ευρώ)
	Βελτίωση της οικονομικής σύγκλισης ·
ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ	Ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου (ΕΝΙ).
από την 1η Ιανουαρίου 1994	Απαγόρευση χορήγησης πιστώσεων από την κεντρική τράπεζα ·
	Αυξημένος συντονισμός των νομισματικών πολιτικών ·

		Ενίσχυση της οικονομικής σύγκλισης ·
		Διαδικασία που οδηγεί στην ανεξαρτησία των εθνικών κεντρικών τραπεζών, η οποία θα ολοκληρωθεί το αργότερο μέχρι την ημερομηνία ίδρυσης του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.
		Προπαρασκευαστική εργασία για το τρίτο στάδιο ·
ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ από 1 Ιανουαρίου 1999	1	Αμετάκλητος καθορισμός ποσοστών μετατροπής ·
		Εισαγωγή του ευρώ ·
		Συμπεριφορά της ενιαίας νομισματικής πολιτικής από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών ·
		Έναρξη ισχύος του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών εντός της ΕΕ (ΜΣΙ ΙΙ) ·
		Έναρξη ισχύος του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης ·

Στάδιο 1

Στάδιο πρώτο

Ως αποτέλεσμα της έκθεσης Delors, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε τον Ιούνιο του 1989 ότι η πρώτη φάση της οικονομικής και νομισματικής ολοκλήρωσης θα ξεκινήσει την 1η Ιουλίου 1990. Κατά την ημερομηνία αυτή, καταργήν, καταργήθηκαν όλοι οι περιορισμοί στην κυκλοφορία των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών (<https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.el.html>).

Επιτροπή Διοικητών

Η Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, η οποία διαδραμάτισε ολοένα και σημαντικότερο ρόλο στη νομισματική συνεργασία από τη δημιουργία της τον Μάιο του 1964, ανέλαβε επιπλέον ευθύνες. Αυτά καθορίστηκαν με απόφαση του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 1990. Τα νέα καθήκοντά τους περιλάμβαναν τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων και την προώθηση του συντονισμού των νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών, με στόχο την επίτευξη σταθερότητας των τιμών.

Λόγω του σχετικά σύντομου διαθέσιμου χρόνου και της πολυπλοκότητας των σχετικών καθηκόντων, ξεκίνησε επίσης η προπαρασκευαστική εργασία για το τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE) από την Επιτροπή των Διοικητών. Το πρώτο βήμα ήταν να εντοπιστούν όλα τα ζητήματα που πρέπει να εξεταστούν σε πρώιμο στάδιο, να καταρτιστεί ένα πρόγραμμα εργασίας έως το τέλος του 1993 και να καθοριστούν αναλόγως οι εντολές των υφιστάμενων υποεπιτροπών και ομάδων εργασίας που έχουν συσταθεί για το σκοπό αυτό.

Νομικές προετοιμασίες

Για να επιτευχθεί το δεύτερο και το τρίτο βήμα, η Συνθήκη για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εμπορίου (Συνθήκη της Ρώμης) έπρεπε να τροποποιηθεί ώστε να δημιουργηθεί μια ειδική θεσμική δομή. Για το σκοπό αυτό, συγκλήθηκε κυβερνητική διάσκεψη για την ONE το 1991 παράλληλα με τα πολιτικά κόμματα της Γενικής Συνέλευσης, με συζητήσεις που ολοκληρώθηκαν σε συμφωνία με την ΕΕ, που εγκρίθηκαν τον Δεκέμβριο του 1991 και υπογράφηκαν στο Μάαστριχτ το 1992 και συγκεκριμένα στις 7 Φεβρουαρίου. Στη διαδικασία επικύρωσης, η Σύμβαση (η οποία τροποποίησε τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης - μετονομάστηκε σε Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης) μεταξύ άλλων, εισάγει τον Κώδικα Δεοντολογίας για τις Ευρωπαϊκές και Κεντρικές Τράπεζες και τον Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας τέθηκε σε ισχύ μόλις τον Νοέμβριο του 1993(<https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.el.html>).

Στάδιο 2

Ίδρυση του ΕΝΙ και της ΕΚΤ

Η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου (ENI) την 1η Ιανουαρίου 1994 σηματοδότησε την αρχή της δεύτερης φάσης της ONE και το τέλος εποχής για την Επιτροπή Διοικητών. Η μετάβαση στο ENI αντικατοπτρίζει επίσης την κατάσταση της νομισματικής ολοκλήρωσης στην κοινωνία. Το ENI δεν ήταν υπεύθυνο για τη διεξαγωγή νομισματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση - παρέμεινε στην ευθύνη των εθνικών αρχών και δεν ήταν υπεύθυνο ούτε για νομισματικές παρεμβάσεις. Το ENI ασχολήθηκε κυρίως με το να δημιουργήσει α) μια συνεργασία με την Κεντρική Τράπεζα β) πρόσφορο έδαφος για τον σχηματισμό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών γ) μια ενιαία νομισματικής πολιτική για την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος που θα γινόταν στο τρίτο στάδιο. Το Συμβούλιο της Ευρώπης συμφώνησε να εισαγάγει το ευρωπαϊκό νόμισμα για τη διαβούλευση σε θέματα πολιτικής και την ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών, καθώς και τη θέσπιση του απαραίτητου κανονιστικού πλαισίου για την εκτέλεση των καθηκόντων του στο ΕΣΚΤ στην τρίτη φάση του 1995. Η τρίτη φάση καθιερώνει το «ευρώ» και επιβεβαιώνει ότι η τρίτη φάση της ONE θα ξεκινήσει την 1η Ιανουαρίου 1999. Αυτό το σενάριο βασίζεται κυρίως σε λεπτομερείς προτάσεις που εκπονήθηκαν από το ENI.

ΜΣΙ ΙΙ

Ταυτόχρονα, ανατέθηκε στο ENI το προπαρασκευαστικό έργο για τις μελλοντικές νομισματικές και συναλλαγματικές σχέσεις μεταξύ της ζώνης του ευρώ και άλλων χωρών της ΕΕ. Τον Δεκέμβριο του 1996, το ENI υπέβαλε την έκθεσή του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο έθεσε τις βάσεις για ένα ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με τις αρχές και τα θεμελιώδη στοιχεία του νέου μηχανισμού συναλλαγματικής ισοτιμίας (ΜΣΙ ΙΙ), που εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 1997.

Τα νέα τραπεζογραμμάτια

Τον Δεκέμβριο του 1996, το ENI παρουσιάστηκε ξανά στο Συμβούλιο της Ευρώπης και στη συνέχεια στο κοινό σε σχέδιο εγγράφου που επιλέχθηκε για τους Ευρωπαϊκούς Λογαριασμούς Νομισμάτων, το οποίο δημοσιεύθηκε την 1η Ιανουαρίου 2002. Τα νέα τραπεζογραμμάτια που παρουσιάστηκαν ήταν πέντε, δέκα, είκοσι, πενήντα, εκατό, διακόσια και πεντακόσια ευρώ αντίστοιχα.

Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Για να συμπληρώσει και να ερμηνεύσει τις διατάξεις της Συμφωνίας για την ΟΝΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε το Σύμφωνο Ενεργοποίησης και Ανάπτυξης τον Ιούνιο του 1997 - δύο διατάξεις που περιλαμβάνονται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, οι οποίες αποσκοπούν να διασφαλίσουν ότι ο κανονισμός σέβεται τον προϋπολογισμό της ΟΝΕ. Το Σύμφωνο προστέθηκε και όλες οι δεσμεύσεις επικυρώθηκαν από τη Σύμβαση που δημοσιεύθηκε τον Μάιο του 1998. Αναθεωρήθηκε το 2005 και το 2011(<https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.el.html>).

Αρχικοί συμμετέχοντες

Στις 2 Μαΐου 1998, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελούμενο από αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων, αποφάσισε ομόφωνα ότι τα 11 κράτη μέλη πληρούν τις προϋποθέσεις συμμετοχής στην τρίτη φάση της ΟΝΕ και λαμβάνουν ενιαίο τέλος. Ιανουάριος 1999. Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Αυστρία, Πορτογαλία και Φινλανδία. Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων κατέληξαν επίσης σε μια πολιτική κατανόηση των υποψηφίων για την Εκτελεστική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

Προετοιμασία για τον καθορισμό των ποσοστών μετατροπής

Επίσης τον Μάιο του 1998, οι υπουργοί Οικονομικών των κρατών μελών υιοθέτησαν ένα ενιαίο νόμισμα που συμφωνήθηκε με τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών, την Επιτροπή, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για τον καθορισμό της αμετάκλητης ισοτιμίας μετατροπής για το ευρώ.

Διορισμός οργάνων λήψης αποφάσεων

Στις 25 Μαΐου 1998, οι κυβερνήσεις των 11 συμμετεχουσών χωρών εξέλεξαν έναν Πρόεδρο, έναν Αντιπρόεδρο και τέσσερα άλλα μέλη του Διοικητικού Σώματος της ΕΚΤ. Ο διορισμός τους ξεκίνησε την 1η Ιουνίου 1998 και σηματοδότησε τη δημιουργία της ΕΚΤ. Η ΕΚΤ και οι μεγάλες εθνικές τράπεζες των κρατών μελών σχηματίζουν το Ευρωσύστημα, το οποίο αναπτύσσει και καθορίζει μια ενιαία νομισματική πολιτική σε τρίτο επίπεδο ΟΝΕ. Με την ίδρυση της ΕΚΤ την 1η Ιουνίου 1998, η ΕΜΡ έκανε τη δουλειά της. Σύμφωνα με το άρθρο 123 (πρώην άρθρο 109λ) της συμφωνίας για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ΕΝΙ καταργήθηκε με την ίδρυση της

ΕΚΤ. Όλες οι προπαρασκευαστικές εργασίες που ανατέθηκαν στο ΕΜΠ ολοκληρώθηκαν εγκαίρως και όλο το 1998 υποβλήθηκε στον τελικό έλεγχο των διαδικασιών της ΕΚΤ(<https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.el.html>).

Στάδιο 3

Αμετάκλητος καθορισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών

Η τρίτη και τελευταία φάση της ΟΝΕ ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 1999 με τον ακλόνητο προσδιορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των 11 κρατών μελών που συμμετείχαν προηγουμένως στη Νομισματική Ένωση και την εφαρμογή μιας ενιαίας νομισματικής πολιτικής υπό την ευθύνη της ΕΚΤ. Στις 12 την 1η Ιανουαρίου 2001, ήταν η χρονική περίοδος που η Ελλάδα εισήλθε στην τρίτη φάση της ΟΝΕ. Η Σλοβενία έγινε το 13ο μέλος της ευρωζώνης την 1η Ιανουαρίου 2007, ακολουθούμενο ένα χρόνο αργότερα από την Κύπρο και τη Μάλτα, τη Σλοβακία την 1η Ιανουαρίου 2009, την Εσθονία την 1η Ιανουαρίου 2011, τη Λετονία την 1η Ιανουαρίου 2014 και τη Λιθουανία την 1η Ιανουαρίου, 2015. Η ένταξη της κάθε κεντρικής κρατικής τράπεζας στο Ευρωσύστημα γινόταν με συνοπτικές διαδικασίες αυθημερόν όπως το κράτος γινόταν μέλος της Ευρωζώνης (<https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.el.html>).

3ο κεφάλαιο: Πολιτική Συνοχής της ΕΕ - Η έμφαση της ΕΕ στη χωρική διάσταση

Για να προωθήσει τη συνολική σε αρμονία της ανάπτυξη, η Ευρωπαϊκή Ένωση ενισχύει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή της. Ειδικότερα, η ΕΕ εργάζεται για τη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης σε διαφορετικές περιοχές. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στις αγροτικές περιοχές, τις περιοχές που επηρεάζονται από τον βιομηχανικό μετασχηματισμό και τις περιοχές που υποφέρουν από σοβαρά και διαρκή φυσικά ή δημογραφικά μειονεκτήματα, όπως οι βόρειες περιοχές με πολύ χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού, καθώς και οι περιοχές μεταξύ νησιών, παραμεθόριες περιοχές και βουνά (www.europarl.europa.eu/factsheets/en).

Νομική βάση

Άρθρα 174 έως 178 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Η κύρια επενδυτική πολιτική της ΕΕ είναι η πολιτική ένταξης. Ωφελεί όλες τις περιφέρειες και τις πόλεις της ΕΕ και υποστηρίζει την οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος. Από την ίδρυσή της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (τόρα η Ευρωπαϊκή Ένωση), υπήρξαν μεγάλες περιφερειακές και δημογραφικές διαφορές που εμποδίζουν την ολοκλήρωση και την ανάπτυξη στην Ευρώπη. Η Συνθήκη της Ρώμης (1957) καθιέρωσε μηχανισμούς αλληλεγγύης με τη μορφή δύο ταμείων: του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ, τμήμα καθοδήγησης). Το 1975, ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και εισήχθησαν περιφερειακές δραστηριότητες. Το 1994, δημιουργήθηκε ένα αμοιβαίο κεφάλαιο. Με την προσχώρηση της Πράξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 1986, το εμπόριο και οι συναφείς σχέσεις έχουν γίνει ευθύνη της Ευρωπαϊκής κοινότητας. Το 2008, οι Συμφωνίες της Λισαβόνας εισήγαγαν την τρίτη πτυχή της ολοκλήρωσης στην ΕΕ: την περιφερειακή ολοκλήρωση. Και οι τρεις πτυχές της ολοκλήρωσης υποστηρίζονται από το δικαίωμα της ενσωμάτωσης και του οικονομικού σχεδιασμού (www.europarl.europa.eu/factsheets/en).

Στόχοι

Η ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής είναι ένας από τους κύριους στόχους της ΕΕ και συγκεκριμένα πασχίζει να μειώσει το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων και των προϋπολογισμών μεταξύ αγροτικών περιοχών, βιομηχανικού μετασχηματισμού και περιοχών που έχουν πληγεί από σοβαρή μείωση του πληθυσμού. Η ΕΕ υποστηρίζει την επίτευξη αυτών των στόχων μέσω της χρήσης των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΚΤ, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής, Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), Ευρωπαϊκό Ταμείο Ναυτιλίας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) και αρχής γενομένης από το 2021, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης. Το 2014, το Ευρωπαϊκό γεωργικό Ταμείο αγροτικής ανάπτυξης, έχει αντικαταστήσει τους διευθυντές του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων. Στο πλαίσιο της πολιτικής ολοκλήρωσής της Συμμαχίας, ΕΓΤΑΑ στηρίζει την ανάπτυξη της υπαίθρου και τη βελτίωση των γεωργικών υποδομών. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (από το 2021, που ονομάζεται European Social Fund Plus (EFS+)) είναι το κύριο μέσο στήριξης της Ένωσης που αποσκοπεί στην πρόληψη και καταπολέμηση της ανεργίας, στην ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης στην αγορά εργασίας. Χρηματοδοτεί πρωτοβουλίες που προωθούν υψηλό επίπεδο απασχόλησης, ίσες ευκαιρίες για άνδρες και γυναίκες, βιώσιμη ανάπτυξη και οικονομική και κοινωνική συνοχή. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης συμβάλλει στην αποκατάσταση των κυριότερων περιφερειακών ανισορροπιών στην ΕΕ. Υποστηρίζει τομείς όπου η ανάπτυξη υστερεί, καθώς και αλλαγές στο παρακμάζον επιχειρηματικό περιβάλλον (www.europarl.europa.eu/factsheets/en).

Το Ταμείο Συνοχής παρέχει οικονομική υποστήριξη σε περιβαλλοντικά έργα και δίκτυα σε όλη την Ευρώπη σε υποδομές μεταφορών. Μόνο τα κράτη μέλη με εθνικό κατά κεφαλήν εισόδημα κάτω από το 90% του μέσου όρου της ΕΕ έχουν πρόσβαση σε αυτό το ταμείο. Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης είναι ένα βασικό εργαλείο για την υποστήριξη των εδαφών που πλήττονται περισσότερο από τη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα και για την πρόληψη της αύξησης των περιφερειακών ανισοτήτων. Για την επίτευξη του στόχου του, το JTF υποστηρίζει επενδύσεις σε τομείς όπως η ψηφιακή συνδεσιμότητα, οι τεχνολογίες καθαρής ενέργειας, η μείωση των εκπομπών, η ανάπλαση βιομηχανικών χώρων, η επανεκπαίδευση των

εργαζομένων και η τεχνική βοήθεια. Για την εξασφάλιση αποτελεσματικής χρήσης δομημένων κεφαλαίων πρέπει να τηρούνται οι ακόλουθες αρχές: (www.europarl.europa.eu/factsheets/en)

- Χρηματοδότηση ανά περιοχές
- Συνεργασία ανάμεσα στην Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τις περιφερειακές αρχές για τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση της χρήσης των κεφαλαίων.

- Προγραμματισμός χρηματοδότησης
- Εδραίωση κοινοτικών και εθνικών συνεισφορών.

Η κατανομή των οικονομικών πόρων της Ένωσης για την πολιτική συγχωνεύσεων εξυπηρετεί δύο κύριους σκοπούς:

- Επενδύσεις για ανάπτυξη και θέσεις εργασίας - με στόχο την ενίσχυση της αγοράς εργασίας και των περιφερειακών οικονομιών.
- Ευρωπαϊκή Συνεργασία-Υποστήριξη της ένταξης στην ΕΕ μέσω διασυνοριακής, διακρατικής και περιφερειακής συνεργασίας.

Από το '88, ο προϋπολογισμός για την πολιτική συνοχής αυξήθηκε σημαντικά. Μαζί με την Κοινή Γεωργική Πολιτική, έχει καταστεί μια από τις σημαντικότερες ποσοτικές πολιτικές της Συμμαχίας. Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, η ΕΕ διέθεσε περισσότερα από 350 δισεκατομμύρια ευρώ στην πολιτική συνοχής, που είναι το 32,5% του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ. Τα κεφάλαια αυτά χρησιμοποιούνται για την κατασκευή δρόμων και άλλες δραστηριότητες, όπως προστασία του περιβάλλοντος. Η ΕΕ επενδύει σε καινοτόμες επιχειρήσεις, δημιουργία θέσεων εργασίας και επαγγελματική κατάρτιση και διαθέτει περίπου 200 δισεκατομμύρια ευρώ στο ΕΤΠΑ (από τα οποία 10,2 δισεκατομμύρια ευρώ χρησιμοποιούνται για ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία, 1,5 δισεκατομμύρια ευρώ χρησιμοποιούνται ως ειδικός φάκελος για απομακρυσμένες και αραιοκατοικημένες περιοχές) Περισσότερα από 83 δισεκατομμύρια ευρώ διατέθηκαν στο ΕΚΤ και 63 δισεκατομμύρια ευρώ στο Ταμείο Συνοχής (www.europarl.europa.eu/factsheets/en).

Πολιτική συνοχής της ΕΕ την περίοδο 2021-2027

Τον Μάιο του 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε κανονισμούς για την πολιτική συνοχής μετά το 2020. Ένας από τους κύριους στόχους αυτών των μεταρρυθμίσεων είναι η

απλοποίηση της διαδικασίας και η αύξηση της αποτελεσματικότητας των επενδύσεων της ΕΕ. Οι έντεκα θεματικοί στόχοι που χρησιμοποιήθηκαν στην πολιτική ενοποίησης 2014-2020 αντικαταστάθηκαν από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ +, τη χρηματοοικονομική ολοκλήρωση και πέντε στόχους πολιτικής ΕΤΘΑ:

- Μια πιο ευφυή Ευρώπη με καινοτόμους και έξυπνους οικονομικούς μετασχηματισμούς.
- Μια πιο οικολογική Ευρώπη χαμηλών εκπομπών άνθρακα.
- Μια πιο ενωτική Ευρώπη με κίνηση και περιφερειακή συνδεσιμότητα μέσω της τεχνολογίας.
- Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της εφαρμογής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.
- Μια Ευρώπη κοντά στους ανθρώπους, βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών μέσω τοπικών προσπαθειών.

Κατά την περίοδο 2021-2027, η ΕΕ θα χρηματοδοτηθεί μέσω του «κλασικού» πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) και μιας εξαιρετικής προσπάθειας ανάκαμψης, «Επόμενη γενιά ΕΕ» (NGEU). Η πολιτική συνοχής θα χρηματοδοτηθεί εν μέρει από το ΠΔΠ και, για ορισμένα προγράμματα από το NGEU. Οι πόροι για τον στόχο «Επένδυση σε θέσεις εργασίας και ανάπτυξη» ανέρχονται σε 322,3 δισ. Ευρώ (σε τιμές 2018) και κατανέμονται ως εξής:

202 δισεκατομμύρια ευρώ για τις αναπτυσσόμενες περιφέρειες ·

48 δισεκατομμύρια ευρώ για τις περιφέρειες που βρίσκονται σε ένα μεταβατικό στάδιο. ·

28 δισεκατομμύρια ευρώ για τις ανεπτυγμένες περιφέρειες. ·

42,6 δισ ευρώ για κράτη μέλη που υποστηρίζονται από το Ταμείο Συνοχής (από τα οποία τα 10 δισεκατομμύρια ευρώ θα δαπανηθούν για το μέσο διευκόλυνσης Συνδέοντας την Ευρώπη) ·

1928 εκατομμύρια ευρώ ως πρόσθετη χρηματοδότηση για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές ·

500 εκατομμύρια ευρώ για διαπεριφερειακές επενδύσεις καινοτομίας.

Οι πόροι από το ΕΤΠΑ για τον στόχο «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» (Interreg) θα ανέλθουν συνολικά 8 050 εκατομμύρια ευρώ και θα διανεμηθούν ως εξής:

5 812 εκατομμύρια ευρώ για τη θαλάσσια και χερσαία διασυνοριακή συνεργασία ·

1 466 εκατομμύρια ευρώ για διακρατική συνεργασία ·

490 εκατομμύρια ευρώ για διαπεριφερειακή συνεργασία ·

281 εκατομμύρια ευρώ για τη συνεργασία των εξόχως απόκεντρων περιφερειών (www.europarl.europa.eu/factsheets/en).

Το νέο Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, το οποίο υποστηρίζει τα εδάφη που επηρεάζονται περισσότερο από τη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα και στοχεύει να αποτρέψει την ανάπτυξη των περιφερειακών ανισοτήτων, θα έχει προϋπολογισμό 17,5 δισεκατομμυρίων ευρώ. 7,5 δισεκατομμύρια ευρώ θα προέλθουν από το MMF και επιπλέον 10 δισεκατομμύρια ευρώ από το NGEU. Ένα άλλο νέο μέσο, το ReactEU, υιοθετήθηκε τον Δεκέμβριο του 2020. Θα λειτουργήσει ως συμπλήρωση για τα προγράμματα συνοχής 2014-2020 και θα είναι πρόσθετο στα κονδύλια συνοχής για το 2021-2027. Το ReactEU θα υποστηρίζει τους σημαντικότερους τομείς για την ορθή ανάκαμψη μετά την κρίση του COVID-19. Η κατανομή του (έως το 2023) είναι 47,5 δισεκατομμύρια ευρώ.

3.1. Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Κοινοβούλιο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και περιφερειακής ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η νομοθεσία σχετικά με την πολιτική συνοχής και τα διαρθρωτικά ταμεία καταρτίζεται σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, στην οποία το Κοινοβούλιο έχει ίσο λόγο με το Συμβούλιο.

Το Κοινοβούλιο αναμένεται να συμμετέχει ενεργά σε συζητήσεις για τη μεταρρύθμιση της πολιτικής συνεργασίας κατά την περίοδο 2021-2027. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις θέτουν τις μελλοντικές προτεραιότητες και τρόπους της ΕΕ για την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής. Το Κοινοβούλιο υποστήριξε σθεναρά τις προτάσεις για μια ευρεία και αποτελεσματική πολιτική συνοχής, η οποία απαιτεί επίσης επαρκείς οικονομικούς πόρους(www.europarl.europa.eu/factsheets/en).

Η αυξανόμενη σημασία των πολιτικών συνοχής της ΕΕ με χωρικές επιπτώσεις

Οι διαδοχικές Συνθήκες (Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, Συνθήκες του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ) έχουν οδηγήσει τις εδαφικά σημαντικές τομεακές πολιτικές της ΕΕ να έχουν ισχυρότερη επιρροή στην επεξεργασία και την εφαρμογή των εθνικών και περιφερειακών πολιτικών χωροταξικής ανάπτυξης και, ως εκ τούτου, στη χωροταξική ανάπτυξη στην ΕΕ.

"Χωρικός αντίκτυπος" ή "περιφερειακά σημαντικός" σημαίνει ότι, σε αυτό το πλαίσιο, τα κοινοτικά μέτρα αλλάζουν τη χωρική δομή και το δυναμικό της οικονομίας και της κοινωνίας, αλλάζοντας έτσι τα πρότυπα χρήσης της γης και τα τοπία. Επιπλέον, τα μέτρα αυτά μπορούν να επηρεάσουν την ανταγωνιστική θέση ή τη χωρική σημασία μιας πόλης ή μιας περιοχής εντός του ευρωπαϊκού οικονομικού συστήματος και του προτύπου εγκατάστασης. Τα ακόλουθα είναι τα σημαντικότερα κονδύλια της Συνθήκης που παρέχουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τη βάση δράσης με επιπτώσεις στη χωροταξική ανάπτυξη στην ΕΕ:

- Κοινοτική πολιτική ανταγωνισμού·
- Διευρωπαϊκά Δίκτυα (ΔΕΔ)·
- Διαρθρωτικά ταμεία·
- Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ)·
- Περιβαλλοντική Πολιτική·
- Έρευνα, Τεχνολογία και Ανάπτυξη (RTD)
- Δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (EC Nitrate Directive (91/676)

Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στα διαρθρωτικά ταμεία, τα διευρωπαϊκά δίκτυα και περιβαλλοντικές πολιτικές επειδή έχουν άμεσο αντίκτυπο στις δραστηριότητες ανάπτυξης στην περιοχή της Ευρώπης. Η έννοια της χωρικής ανάπτυξης που ορίζεται στη Συνθήκη της 7ης Φεβρουαρίου, 1992 (ιδιαίτερα ενοποιημένη) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η αύξηση των συνδέσεων ηλεκτρικής ενέργειας, ιδιαίτερα η επίδραση των διακρατικών δικτύων (άρθρο 129 Β της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση) για την οικονομία και την κοινωνική συνοχή (το άρθρο 130α) και το περιβάλλον (άρθρο 130 παρ. 130 γ-τ της Συνθήκης ΕΚ). Στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, που συνήχθη στις 2 Οκτωβρίου 1997, αναγνωρίζεται ως ένας από τους βασικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μια αρμονική, ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη. Η προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής αποτελεί, στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, καθήκον της Κοινότητας και των κρατών μελών. Το άρθρο 2 της Συνθήκης του Άμστερνταμ τονίζει τη σημασία της προστασίας του περιβάλλοντος και της βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος ως κοινοτικών καθηκόντων (94/C 135/02). Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) και το Διαρθρωτικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής είναι τα σημαντικότερα μέτρα πολιτικής της ΕΕ όσον αφορά τα οικονομικά. Το 1997, 83% του ECU και 80,2

δισεκατομμύρια του προϋπολογισμού της ΕΕ διατέθηκαν σε αυτούς τους δύο τομείς (United Nations Conference on Environment and Development , 1992).

Σε πολλές περιπτώσεις, οι στόχοι των πολιτικών της ΕΕ - όπως ορίζονται στις συμφωνίες - δεν είναι τοπικοί. Ωστόσο, έχουν σημαντικό αντίκτυπο στο περιβάλλον της ΕΕ. Το μέγεθος του αντίκτυπου εξαρτάται από μια συγκεκριμένη μέθοδο - είτε χρηματοδοτική (π.χ. χρηματοδότηση, διαρθρωτικά μέτρα και μετοχικά μέτρα, μέτρα τμήματος) (όπως χρηματοδότηση έρευνας), νομοθεσία (π.χ. νόμοι ανταγωνισμού, ελευθερία αγοράς, περιβαλλοντικοί νόμοι, εργαλεία που βασίζονται στην αγορά) ή δομή (π.χ. μεταφορές και ευρωπαϊκά δίκτυα). Οι κατευθυντήριες γραμμές που αφορούν το σχεδιασμό στην ΕΕ, για παράδειγμα ένας οδηγός για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου οικοσυστήματος, παρεμβάνουν στη χρήση της γης. Επιπλέον, ορισμένες κοινοτικές πολιτικές επηρεάζουν άμεσα τη συμπεριφορά των οικονομικών παραγόντων. Επιπλέον, οι ενέργειές τους καθορίζονται εν μέρει από τις δυνάμεις της αγοράς, οι οποίες με τη σειρά τους ενισχύονται από την ενιαία αγορά. Η ποικιλομορφία των μεθόδων παρέμβασης των κοινοτικών πολιτικών σημαίνει ότι είναι δύσκολο να μετρηθεί ο χωροταξικός αντίκτυπος. Η ΕΠΑΑ μπορεί να αποτελέσει μια πρώτη βάση αξιολόγησης.

3.2. Οι πολιτικές της ΕΕ με χωρικές επιπτώσεις

3.2.1. Κοινοτική πολιτική ανταγωνισμού (Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών, 1996)

Η πολιτική ανταγωνισμού αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την ενσωμάτωση κάθε εθνικής αγοράς στη συνολική ευρωπαϊκή αγορά. Ένας αξιολογικός αριθμός κανόνων έχει θεσπιστεί σε κοινοτικό επίπεδο. Αποτρέπουν τις καταχρήσεις από εταιρείες γνωστές στην αγορά, ρυθμίζουν τις συγχωνεύσεις και τις εξαγορές και παρέχουν ένα σύστημα που βοηθά το κράτος. Οι συνθήκες ανταγωνισμού έχουν αντίκτυπο στην οικονομική δραστηριότητα και τη γεωγραφική κατανομή των εμπορικών προτύπων σε ολόκληρη την ΕΕ. Για παράδειγμα, το άνοιγμα των αγορών μπορεί να αυξήσει τον ανταγωνισμό μεταξύ πόλεων και περιοχών, συχνά για περιοχές με καλύτερες τοποθεσίες (Commission of the European Communities, 1998). Η πολιτική της Επιτροπής αναγνωρίζει ότι είναι αναγκαίο να παρέμβει για να διασφαλιστεί η ισορροπία μεταξύ των στόχων του ανταγωνισμού και του γενικού συμφέροντος. Στις τηλεπικοινωνιακές και ταχυδρομικές αγορές, για παράδειγμα, η απελευθέρωση συμπληρώνεται από διατάξεις που παρέχουν βασικές καθολικές υπηρεσίες σε όλες τις περιοχές (European Community biodiversity strategy). Η κοινοτική πολιτική κρατικών ενισχύσεων έχει σαφή

χωρική διάσταση. Αν και επικεντρώνεται στην αρχή ότι οι κρατικές ενισχύσεις είναι γενικά ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, συμφωνεί ότι ορισμένοι τύποι ενισχύσεων μπορούν να δικαιολογηθούν σε εξαιρετικές περιστάσεις. Μία από αυτές τις κατηγορίες είναι οι κρατικές ενισχύσεις για την υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης ή του μετασχηματισμού των υποστηριζόμενων περιοχών. Προκειμένου να βελτιωθεί η συνοχή μεταξύ της πολιτικής για τις κρατικές ενισχύσεις και των στόχων της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, η Επιτροπή τα τελευταία χρόνια έχει προσπαθήσει να βοηθήσει με τις κρατικές ενισχύσεις μειονεκτικές περιφέρειες δημιουργώντας έτσι μια διαβάθμιση των περιφερειών που χρειάζονται άμεσα στήριξη και κατ' επέκταση τους προσφέρει μια λύση στα εκ φύσεως μειονεκτήματά τους.

3.2.2. Διευρωπαϊκά δίκτυα (ΔΕΔ) (Τέταρτη Διάσκεψη Υπουργών Χωροταξίας

και Ανάπτυξης, 1996)

Η Συνθήκη ΕΕ υποχρεώνει την Κοινότητα να συμβάλει στην οργάνωση και την ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων (ΔΕΔ) στους τομείς των υποδομών μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενεργειακού εφοδιασμού. Η εντολή αυτή θα πρέπει, ειδικότερα, να εξυπηρετεί τους κοινοτικούς στόχους της ομαλής λειτουργίας της ενιαίας αγοράς, καθώς και την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής κατά 14. Για την εκπλήρωση αυτής της εντολής, η ενσωμάτωση των εθνικών δικτύων, καθώς και η πρόσβαση στα δίκτυα, θα πρέπει να βελτιωθούν, ιδίως με τη σύνδεση νησιωτικών, μεσόγειων και περιφερειακών περιοχών με τις κεντρικές περιοχές (Σύμβαση για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης, 1985). Τα μέτρα ΔΕΔ-μεταφορών είναι τα πλέον συναφή στην πολιτική χωροταξικής ανάπτυξης και σε οικονομικούς όρους. Επικεντρώνονται σε ένα λειτουργικό και βιώσιμο σύστημα μεταφορών. Οι έννοιες για την ανάπτυξη των δικτύων καθορίστηκαν στις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές. Περιλαμβάνει διάφορα δίκτυα υποδομής μεταφοράς, συστήματα διαχείρισης κυκλοφορίας και συστήματα εντοπισμού θέσης και πλοήγησης. Τα ΔΕΔ μέτρα κυκλοφορίας καταναλώνουν περισσότερο από το 80% του συνολικού προϋπολογισμού. Το μεγαλύτερο μέρος της επένδυσης της TENtransport (περίπου 25% το 1996/97) επικεντρώνεται επί του παρόντος σε σιδηροδρόμους υψηλής ταχύτητας, οι οποίοι συνήθως συνδέουν μεγάλα αστικά κέντρα. Οι πόλεις κοντά σε στάσεις μεταφορών υψηλής ταχύτητας και με συγκριτικά κακή σύνδεση μέχρι σήμερα είναι πιθανό να επωφεληθούν περισσότερο από αυτές τις επενδύσεις. Επιπλέον, σε περιοχές με μεγάλο όγκο οδικής κυκλοφορίας μεγάλων αποστάσεων,

οι γραμμές υψηλής ταχύτητας μπορούν να προσφέρουν κίνητρο για τη μετατόπιση αυξανόμενων μεριδίων της κυκλοφορίας στους σιδηροδρόμους, συμβάλλοντας έτσι στην ανακούφιση της κυκλοφοριακής συμφόρησης και στη βελτίωση του περιβάλλοντος. Στην πραγματικότητα, η καλύτερη μεταφορά σε καλύτερους δρόμους και οι καιρικές συνθήκες θα επηρεάσουν τον ανταγωνισμό σε ορισμένα μέρη της ΕΕ.

Οι πολιτικές χωρικής ανάπτυξης και τα μέτρα αστικής ανάπτυξης μπορούν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των τοπικών βιομηχανιών και πληθυσμών για τη βελτίωση της μετάβασης από τους δρόμους στους οικολογικούς τρόπους, τις τοπικές δημόσιες συγκοινωνίες, την ποδηλασία και την πεζοπορία. Πολλές άλλες πρωτοβουλίες χρειάζονται επίσης στις υπεραστικές μεταφορές, ιδίως με την αύξηση της μετάβασης σε σιδηροδρομικές, εσωτερικές πλωτές οδούς και παράκτιες και θαλάσσιες μεταφορές (European Commission, 1996). Η σύγχρονη τεχνολογία και οι υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών προσφέρουν τη δυνατότητα στήριξης της ανάπτυξης σε αγροτικές ή δυσπρόσιτες περιοχές. Μπορούν να βοηθήσουν στην υπέρβαση των χωρικών μειονεκτημάτων και στη βελτίωση του τρόπου ζωής, καθώς και των τοπικών συνθηκών για οικονομικές δραστηριότητες μέσω της τηλεργασίας, της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της τηλεαγοράς. Η προώθηση νέων καινοτόμων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και εφαρμογών είναι ένας από τους στόχους των διευρωπαϊκών δικτύων, τα οποία ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο στη χωροταξική ανάπτυξη. Τα πρώτα σημάδια ελευθέρωσης, ωστόσο, δείχνουν ότι ο ανταγωνισμός και η εμπορική χρήση κατευθύνουν τις επενδύσεις προς περιοχές με μεγάλη ζήτηση, καθώς φαίνεται να είναι οι πιο ελπιδοφόρες. Οι πιο απομακρυσμένες περιοχές με μικρό δυναμικό αγοράς απειλούνται από περαιτέρω μείωση. Οι κοινοτικές πρωτοβουλίες αποσκοπούν στη διασφάλιση της διαθεσιμότητας καθολικών υπηρεσιών σε λογικές τιμές, προκειμένου να αντισταθμίσουν την εξέλιξη αυτή. Ωστόσο, η διαθεσιμότητα τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών από μόνη της δεν επαρκεί για την παραγωγή θετικών περιφερειακών εξελίξεων. Άλλες προϋποθέσεις περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, το επίπεδο των προσόντων και της κατάρτισης ή την προώθηση της ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με τις δυνατότητες της κοινωνίας των πληροφοριών. Παρά τη σημαντική πρόοδο των τελευταίων ετών, εξακολουθούν να υπάρχουν χωρικές διαφορές στις τηλεπικοινωνίες τόσο μεταξύ των περιφερειών των κεντρικών κρατών μελών και των χωρών συνοχής όσο και εντός των ίδιων των κρατών μελών (Τέταρτη Διάσκεψη Υπουργών Χωροταξίας και Ανάπτυξης, 1996).

Τα ΔΕΔ μέτρα στον τομέα της ενέργειας επηρεάζουν τον χωροταξικό σχεδιασμό με δύο κύριους μηχανισμούς: παραγωγή και μετάδοση ενέργειας, η οποία επηρεάζει τη χρήση της γης, και τεχνολογίες ενεργειακής διανομής και κατανάλωσης ενέργειας, οι οποίες επηρεάζουν την οργάνωση της περιφέρειας αλλάζοντας τη συμπεριφορά των καταναλωτών. Για τα διευρωπαϊκά δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, για παράδειγμα, η έναρξη γραμμών ή η εγκατάσταση σταθμών ηλεκτροπαραγωγής έχουν θεμελιώδη επίδραση στον τοπικό σχεδιασμό. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε πολύπλοκες διαδικασίες πιστοποίησης, διάφορα τεχνικά και περιβαλλοντικά εμπόδια και προβλήματα που σχετίζονται με την αποδοχή του πληθυσμού. Επιπλέον, τα δίκτυα παροχής αερίου απαιτούν μεγάλη τοπική χωρητικότητα αποθήκευσης, συνήθως σε υπόγειες εγκαταστάσεις αποθήκευσης των οποίων η τοποθεσία ακολουθεί γεωγραφικά κριτήρια, γεγονός που περιορίζει τις διαθέσιμες δυνατότητες χωρικής ανάπτυξης. Ιδιαίτερα ελπιδοφόρες, από την άποψη της χωρικής ανάπτυξης, είναι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (αντιπροσωπεύουν κατά μέσο όρο το 6 % της συνολικής κατανάλωσης της ΕΕ). Αφενός, συμβάλλουν στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του ενεργειακού τομέα. Από την άλλη πλευρά, ενδιαφέρονται για την ενσωμάτωση του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας και πρακτικών λύσεων στην περιοχή λίγο πολύ ανεξάρτητα από το δίκτυο διανομής, βελτιώνοντας έτσι την ευελιξία του συστήματος και την οικονομική παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε απομακρυσμένες περιοχές. (Τέταρτη Διάσκεψη Υπουργών Χωροταξίας και Ανάπτυξης, 1996)

4ο κεφάλαιο: ONE και χωρική διάσταση

Στις αρχές του 1999, έγινε το σημαντικότερο βήμα προς την κατεύθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης: η Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση (ONE) τέθηκε σε ισχύ. Αναμφίβολα, αυτό το βήμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης έχει εκτεταμένες συνέπειες για τον νομισματικό τομέα των οικονομιών των κρατών μελών. Ωστόσο, η δημιουργία μιας νομισματικής ένωσης έχει ενδεχομένως σημαντικές επιπτώσεις στον πραγματικό τομέα των σχετικών οικονομιών και αυτό περιλαμβάνει επιπτώσεις στην οικονομική χωρική διάσταση. Οι πιθανές χωρικές επιπτώσεις της ONE ήταν το κίνητρο για τη σύσταση ομάδας εργασίας στο πλαίσιο της συμφωνίας συνεργασίας της ARL (Ακαδημία Χωροταξικής Έρευνας και Χωροταξίας) και της DATAR (Délégation à l'Aménagement du Territoire et à l'Action Régionale) προκειμένου να ρίξει λίγο φως στις επιπτώσεις αυτές (Krugman, 1991).

Αν θέλουμε να πάρουμε μια απάντηση στο ερώτημα, εάν και με ποιον τρόπο η ONE έχει χωρικές επιπτώσεις στην ΕΕ, θα χρειαστούμε μια γκάμα διαύλων και μηχανισμών που θα μπορούσαν να μεταφέρουν τις επιπτώσεις της εισαγωγής της ONE και της εφαρμογής μιας ευρωπαϊκής νομισματικής πολιτικής όσον αφορά την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών περιφερειών. Υπάρχουν δύο μηχανισμοί για τη δημιουργία συμπερασμάτων. Η εισαγωγή ενός κοινού νομίσματος μειώνει το κόστος συναλλαγής αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ χωρών σε μια νομισματική ένωση. Μειώνει επίσης το κόστος διασυνοριακής παραγωγικότητας. Στην κατάσταση μιας νομισματικής ένωσης, είναι φθηνότερο να μεταφέρεται μια επιχείρηση ή να μεταφέρονται κεφάλαια από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Έτσι, η καθιέρωση της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης άλλαξε τον εθνικό και περιφερειακό τρόπο διεξαγωγής των εμπορικών συναλλαγών και τον τόπο εγκατάστασης των επιχειρήσεων και των προσώπων. Ο καταμερισμός της εργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών και περιφερειών έγινε βαθύτερος και τίποτα δεν δείχνει το γεγονός ότι όλες οι χώρες και οι περιφέρειες θα επηρεαστούν με τον ίδιο τρόπο. Έτσι, το οικονομικό τοπίο της Ευρώπης θα αλλάξει και συνεχίζει να εξελίσσεται με την πάροδο των χρόνων.

Η εισαγωγή νομίσματος και η μετατόπιση της ευθύνης νομισματικής πολιτικής από την κεντρική τράπεζα του κάθε κρατους στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ήταν οι βασικοί παράγοντες που ώθησαν το θεσμικό περιβάλλον για την εξέλιξη της οικονομική δραστηριότητας. Αυτή η αλλαγή οδήγησε σε διαφορετικές οικονομικές συμπεριφορές επιχειρήσεων, πελατών, εργαζομένων και εταιρειών, κατευθυνόμενες απο εθνικές και περιφερειακές πολιτικές. Και πάλι, άν και αυτή η στρατηγική είναι ιδιαίτερα χρήσιμη - η συμπεριφορά δεν άλλαξε σε όλες τις χώρες και περιοχές στην ίδια κατεύθυνση και στον ίδιο βαθμό.

Μια επιτυχής νομισματική ένωση σε επίπεδο Ευρώπης,θα έπρεπε εξ αρχής να δίνει έμφαση στις επιπτώσεις που ίσως υπάρξουν λόγω των διαφορετικών γεωγραφικών συνθηκών κάθε κράτους-μέλους(Martin, 2000).Αναλυτικότερα,πρίν απο την νομισματική ένωση θα έπρεπε να πληρούνταν κάποια κριτήρια:

- 1) Σε περιφερειακό και όχι μόνο σε κρατικό επίπεδο,να τηρείται ένας βαθμός ομοιγένειας σχετικά με την οικονομία αλλά και τις κοινωνικές δομές.Σ'αντίθετη περίπτωση αναμένεται να υπάρξουν εκτεταμένα επίπεδα ανεργίας.
- 2) Οι οικονομικές σε συνδυασμό με τις κοινωνικές δομές των περιφερειών οφείλουν να χαρακτηρίζονται απο υψηλά επίπεδα γεωγραφικής κινητικότητας κεφαλαίου αλλά και εργασίας.
- 3) Ο πληθωρισμός των περιφερειών θα πρέπει να κυμένεται σε παρόμοια επίπεδα.
- 4) Θέσπιση ενός μηχανισμού σε Ευρωπαϊκό επίπεδο,που με βάση την κοινή οικονομική πολιτική που θα λειτουργεί ρυθμιστικά σε περιπτώσεις που υπάρχουν προβλήματα με τους διαφορετικούς ρυθμούς ανάπτυξης των χωρών αλλά και των περιφερειών.

Κατά την ίδρυση της Ευρωζώνης κανένα απο τα παραπάνω κριτήρια δεν εξετάστηκε γι' αυτό και υπήρξαν στην συνέχεια ανυπέρβλητες ανισότητες μεταξύ των χωρών που έγιναν σαφώς πιο έντονες-εμφανείς μετά την περίοδο της κρίσης.

Χωρική συνοχή

Ως χωρική συνοχή ορίζουμε ένα σύνολο αρχών που αποσκοπούν στην αιεφόρο χωροταξική ανάπτυξη των περιοχών της ΕΕ βασισμένες στις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής.

Πολιτική συνοχής

Είναι η πολιτική που αποσκοπεί στην εξάλειψη των κοινωνικών ανισοτήτων που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.Οι πιο αναπτυγμένες χώρες οφείλουν να ενισχύουν τις αναπτυσσόμενες για να υπάρξει ένα σημείο σύγκλισης της ανάπτυξης.

4.2 EUROGROUP

Το Eurogroup,αποτελεί ένα άτυπο όργανο της ΟΝΕ που έχει όμως βαρύνουσα σημασία για την διαμόρφωση των οικονομικών εξελίξεων εντός της ΕΕ.Απαρτίζεται απο 19 κράτη μέλη (αυτά που ανήκουν στην ευρωζώνη) απο τα συνολικά 27 που είναι μέλη της ΕΕ.Η κάθε χώρα μέλος, εκπροσωπείται απο τον αντίστοιχο υπουργό Οικονομικών της.Το Eurogroup κατευθύνεται απο έναν πρόεδρο,ο οποίος εκλέγεται κάθε δυόμιση έτη από τα υπόλοιπα μέλη.Η απαρχή του Eurogroup ήταν το 2009 με την συνθήκη της Λισαβόνας.Κάθε μήνα περίπου γίνεται μια σύνοδος στην οποία τα μέλη συζητούν και λαμβάνουν αποφάσεις σε σχέση με το κοινό νόμισμα (ευρώ).Συνήθη θέματα προς συζήτηση είναι μερικά απο τα παρακάτω:

- α) Η οικονομική κατάσταση και ενδεχόμενα ανάπτυξης της ευρωζώνης.
- β) Οι δημοσιονομικές πολιτικές των κρατών μελών.
- γ) Ενδεχόμενα διεύρυνσης της ευρωζώνης και ένταξης νέων μελών που ανήκουν βέβαια στην ΕΕ.
- δ)Πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων που θα έχουν σαν στόχο την ανάπτυξη.

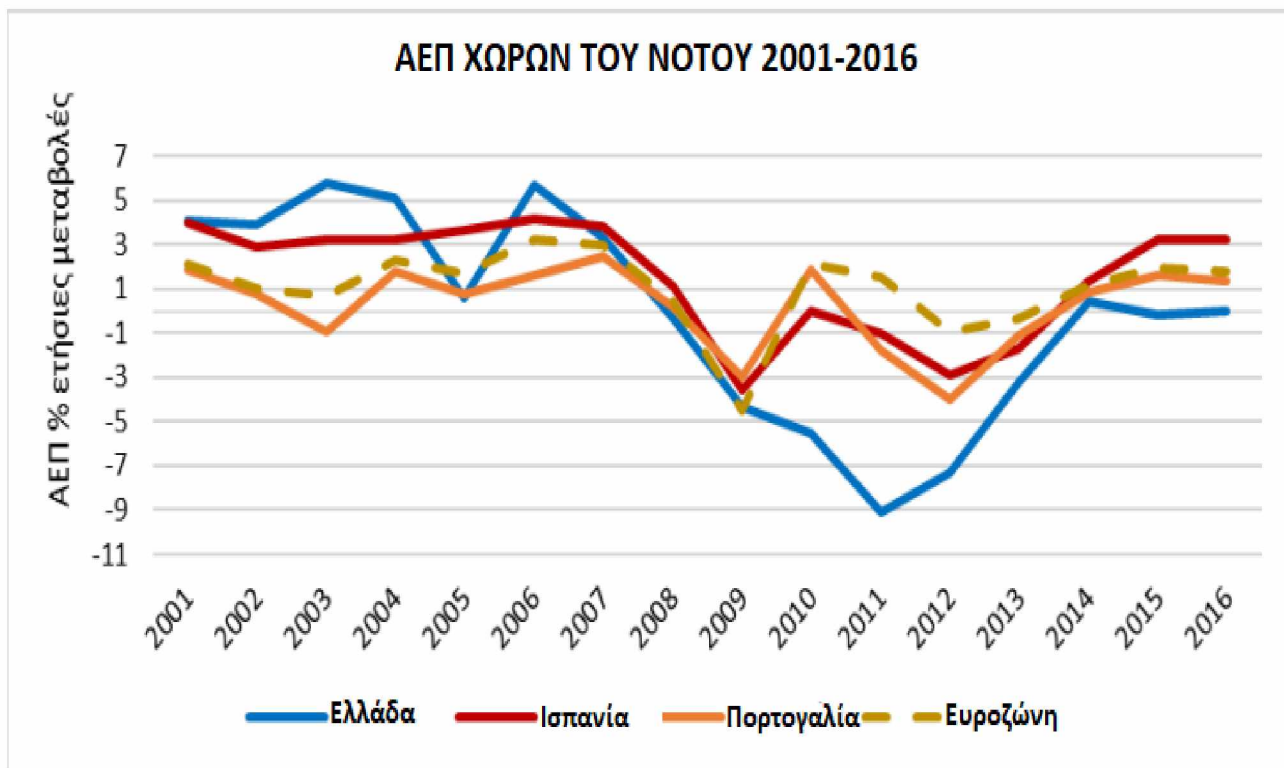
ε) Προάσπιση της οικονομικής σταθερότητας στην ευρωζώνη.

Στις συνόδους που πραγματοποιούνται θέση έχουν επίσης ο Πρόεδρος της ΕΚΤ αλλά και ο αντιπρόεδρος της Επιτροπής. Βασικός στόχος του Eurogroup είναι ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και η αντιμετώπιση των όποιων προβλημάτων προκειμένου να επιτευχθεί μια ισχυρή οικονομική ανάπτυξη. Ωστόσο, το Eurogroup λαμβάνει οριζόντιες αποφάσεις που πολλές φορές έρχονται σε αντίθεση με τις ανάγκες του κάθε κράτους, δημιουργώντας κατά κάποιο τρόπο εμπόδια στην Ευρωπαϊκή συνοχή. Για να αποφευχθούν αυτά τα εμπόδια ίσως θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η χωρική διαφοροποίηση των κρατών. Αυτό είναι δυνατόν με την ένταξη της χωροταξικής πολιτικής σαν μια επιπλέον κατεύθυνση για να συνδυάζεται η οικονομική ανάπτυξη με την συνοχή.

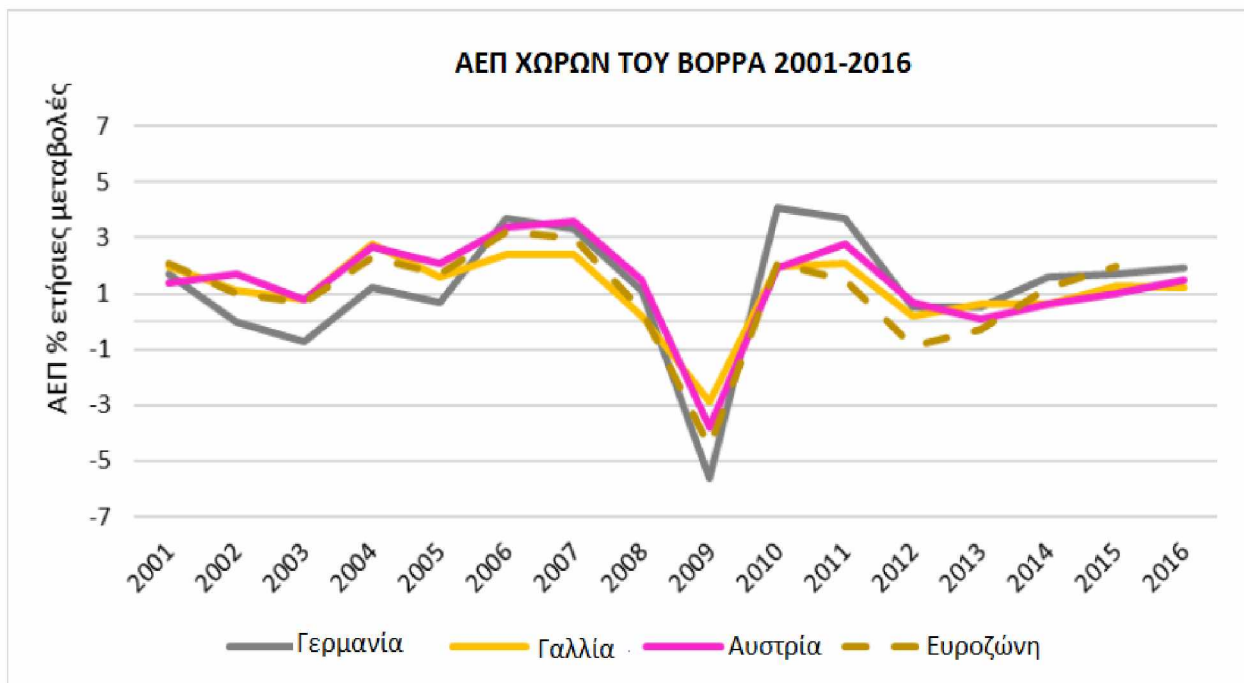
4.3 Ευρωζώνη: Οι αντιθέσεις μεταξύ Βορρά και Νότου

ΑΕΠ

Το 2002 αμέσως μετά την ένταξη των 12 αρχικά, χωρών στην Ευρωζώνη, και την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος γίνεται αυτόματα αντιληπτό πως υπήρξαν ανισότητες μεταξύ του Ευρωπαϊκού Βορρά και Νότου. Αναλυτικότερα, το ποσοστό του 10% των προηγμένων περιφερειών του Βορρά και το αντίστοιχο ποσοστό των αναπτυσσόμενων περιφερειών του Νότου απείχαν κατά 18,5 μονάδες στο συνολικό παραγόμενο Ευρωπαϊκό ΑΕΠ (Χατζημιγάλης, 2011). Ωστόσο, σε επίπεδο χώρας οι χώρες του Νότου είχαν εντυπωσιακούς ρυθμούς ανάπτυξης που ξεπερνούσαν τους ρυθμούς των Βόρειων κρατών και σε πολλές περιπτώσεις ίσως είχαν και διπλάσιες τιμές.

Γράφημα Νο1: ΑΕΠ των χωρών του Νότου για τα έτη 2001-2016 (Eurostat)

Γράφημα Νο2: ΑΕΠ των χωρών του Βορρά για τα έτη 2001-2016(Eurostat)

Το 2008 το 43% του Ευρωπαϊκού ΑΕΠ συγκεντρωνόταν σε ποσοστό 14% της συνολικής έκτασης της Ευρώπης και συγκεκριμένα στις πόλεις:Αμβούργο,Μιλάνο,Μόναχο,Παρίσι και Λονδίνο.Με εξαίρεση το Μιλάνο,όλες οι υπόλοιπες πόλεις ανήκουν σε Βόρειες Ευρωπαϊκές χώρες.Τα μέγεθθ αυτά,θα εμφάνιζαν ακόμη μεγαλύτερες ανισότητες χωρίς την συμβολή των διαρθρωτικών ταμείων που συμβάλουν στην εξάλειψη τέτοιων φαινομένων.Με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης,τα κράτη του Νότου εμφάνισαν το κάθε ένα για διαφορετικούς λόγους μεγάλες υφέσεις και δεν μπόρεσαν να ανακάμψουν δραστικά.Αντίθετα,τα κράτη του Βορρά αντέδρασαν πολύ άμεσα και σε λιγότερο απ' έναν χρόνο βρήκαν την έξοδο απο την ύφεση.Οι λόγοι που τα Νότια κράτη χρειάστηκαν περισσότερο χρόνο για την αντιμετώπιση της ύφεσης διαφέρουν μεταξύ τους αλλά μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

Στην οικονομία της Ισπανίας αναπόσπαστο κομμάτι αποτελούσε ο τομέας των κατασκευών.Ο λαός,δεσμεύτηκε με δάνεια προκειμένου να υλοποιήσει αυτές τις κατασκευές και με την έλευση της κρίσης βυθίστηκε στην ύφεση.

Στην Πορτογαλία πέρα απο τον κατασκευαστικό τομέα που είχε εναποτεθεί ενα σημαντικό κομμάτι των χρημάτων της χώρας,τα δημοσιονομικά ελλείματα επι σειρά ετών(10% το 2011) οδήγησαν την χώρα σε ύφεση.

Στην περίπτωση της Ελλάδας που ταυτίζεται και με αρκετές άλλες χώρες του Νότου, ο λόγος που υπήρχε μια σημαντική μεγέθυνση του ρυμού ανάπτυξής της, προ κρίσεως ήταν η μαζική δημόσια-ιδιωτική κατανάλωση. Χωρίς λοιπόν ιδιαίτερα αναπτυγμένες εξαγωγές η ύφεση ήταν αναπόφευκτη και σ' αυτή την περίπτωση με την έλευση της οικονομικής κρίσης.

Αντιλαμβανόμαστε πως ο ρυθμός ανάπτυξης κατά κάποιο τρόπο σχετίζεται με την συνοχή ίσως όχι άμεσα αλλά έμμεσα. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί μιας και όταν όλες οι περιφέρειες ή τα κράτη-μέλη της ΕΕ έχουν υψηλά επίπεδα ΑΕΠ θα υπάρχει και η συνοχή χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα.

Ανεργία

Τα επίπεδα της ανεργίας στις ευρωπαϊκές χώρες μέχρι το 2008 κυμαίνονταν σε παραπλήσια επίπεδα, της τάξεως του 10%, ωστόσο με την οικονομική κρίση στο προσκήνιο οι τιμές της ανεργίας για τις χώρες του Νότου εκτοξεύτηκε πάνω από 20% με μέγιστη τιμή να σημειώνεται στην Ελλάδα το 2013 που άγγιξε το 27,5 % γεγονός πρωτοφανές (Eurostat). Την ίδια χρονική περίοδο τα κράτη-μέλη του Βορρά σημείωναν επίπεδα ανεργίας 10,5% υποδιπλάσια σε σύγκριση με την Ελλάδα.

Το πιο ανησυχητικό γεγονός όμως βρίσκεται στις τιμές της ανεργίας για τους νέους κάτω των 25 χρόνων. Στις νότιες χώρες, δηλαδή στην Ισπανία και την Ελλάδα για το έτος 2013 η ανεργία των νέων μάστιζε το 44,4 και το 47,3 αντίστοιχα. Οι παραπάνω τιμές μπορούν να χαρακτηριστούν ως μη βιώσιμες μιας και σχεδόν ένας στους δύο νέους δεν μπορούσε να βρει δουλειά. Απόρροια του παραπάνω φαινομένου ήταν φυγή των νέων για ένα καλύτερο μέλλον στο εξωτερικό το λεγόμενο "brain drain".

Στα προηγμένα κράτη που εδρεύουν στον Βορρά, την ίδια χρονική περίοδο τα ποσοστά ανεργίας των νέων ήταν κοντά στο 10% χωρίς αντίστοιχα οι νέοι να χρειάζεται να μεταναστεύσουν προκειμένου να βρουν εργασία.

Φτώχεια ή κοινωνική περιθωριοποίηση

Για το έτος 2015 μετρήθηκαν τα επίπεδα φτώχειας στην Ευρώπη και πάλι υπήρχε ένας σαφής διαχωρισμός μεταξύ χωρών του Βορρά και χωρών του Νότου. Αναλυτικότερα, η Ισπανία είχε περίπου το 28% του συνολικού πληθυσμού της να υποφέρει από φτώχεια ή κοινωνικό

αποκλεισμό ενώ παρόμοια νούμερα φαίνεται να είχε και η Ελλάδα με ποσοστό 30%. Συγκεκριμένα στην περίπτωση της Ελλάδας, τα επίπεδα της φτώχειας μέσα σε μια δεκαετία αυξήθηκαν 17,5 %.

Απο την άλλη πλευρά οι χώρες του Βορρά, δηλαδή, η Γαλλία και η Αυστρία στην ίδια χρονική περίοδο μαστίζουν απο την φτώχεια σε ποσοστό μικρότερο του 18% απέχοντας έτσι απο τον Νότο τουλάχιστον 10%.

Το πόρισμα που βγάζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για αυτή την μεγάλη διαφοροποίηση των τιμών της φτώχειας στα διάφορα κράτη, εξαρτάται απο τον βαθμό που ασκήθηκαν τα μέτρα λιτότητας σε κάθε περίπτωση αλλά και στον τρόπο με τον οποίο αντέδρασε η αγορά εργασίας.

Δυστυχώς, η κρίση στην Ευρώπη δεν είναι μόνο οικονομική έχει ασφαλώς και κοινωνικά επακόλουθα και δεν προβλέπεται να μειωθούν αν δεν λειφθούν άμεσα δραστικά μέσα. Στην περίπτωση που η ΟΝΕ συνεχίσει με τους υφιστάμενους ρυθμούς και μέτρα προστασίας αναμένεται να υπάρξει διόγκωση του προβλήματος.

Δαπάνες υγείας και κοινωνικού προσανατολισμού

Στον τομέα της υγείας, οι χώρες του Νότου, αναγκάζονται να εφαρμόσουν εκτεταμένες περικοπές λόγω του περιορισμένου προϋπολογισμού που διαθέτουν. Απο την άλλη πλευρά κράτη όπως η Γερμανία δεν φαίνεται να ακολουθούν την ίδια πολιτική μιας και διαθέτουν μεγαλύτερο προϋπολογισμό και κατ'επέκταση δεν υποβαθμίζεται το υγειονομικό της σύστημα.

Οι κοινωνικές δαπάνες που αναλογούν στις χώρες του Νότου, αυξάνονται κατά την τελευταία δεκαετία και χώρες όπως η Ελλάδα υπόκεινται σε ανάλογες οικονομικές υποχρεώσεις με αυτές της Γερμανίας που είναι αρκετά μεγαλύτερη τόσο σ' έκταση όσο και σε πληθυσμό. Τα κεφάλαια αυτά αποτελούν την ύστατη λύση για την καταπολέμηση του ζητήματος της φτώχειας.

4.4 Ενημερούσες περιφέρειες και Ευρωπαϊκή ενίσχυση

Το ερώτημα που εξετάζουμε στο συγκεκριμένο υποκεφάλαιο είναι το κατά πόσο αποτελεί επιτακτική ανάγκη της ΟΝΕ η ενίσχυση, μέσω επιχορηγήσεων, όλων των περιφερειών και όχι μόνο αυτών που βρίσκονται σε πραγματική ανάγκη.

Αναλυτικότερα,απο το 2007 μέχρι το 2013 το 18,7 των συνολικών επιχορηγήσεων της ΕΕ δώθηκαν σε μη «φτωχές» περιφέρειες.Τις ενισχύσεις αυτές,οι περιφέρειες τις λαμβάνουν πληρώντας ένα εκ των δύο παρακάτω κριτηρίων:

- 1) Αν το ΑΕΠ τους είναι μικρότερο απο το 75% του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ και εύλογα χρειάζονται ενίσχυση για να αναπτυχθούν.

- 2) Αν ανήκουν στις προηγμένες περιφέρειες και σκοπεύουν να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά τους καθώς και τα επίπεδα απασχόλησής τους.

Όλες ανεξαιρέτως οι περιφέρειες αντιμετωπίζουν προβλήματα,ιδιαίτερα μετά την οικονομική κρίση(πχ με τις βιομηχανικές τους μονάδες,με τον ενεργό πληθυσμό τους κα).Ωστόσο,τίθεται το ερώτημα,αν την ευημερία μιας περιφέρειας πρέπει να την διασφαλίζει η ΕΕ μέσω των διαρθρωτικών της ταμείων ή αν στην περίπτωση των προηγμένων περιφερειών την ευθύνη αυτή πρέπει να έχει η εκάστοτε κυβερνητική πολιτική.

Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός ότι, η συντριπτική πλειοψηφία των επιχορηγήσεων της ΕΕ για την Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα καταλήγει στα πιο προηγμένα-«πλούσια» κράτη μέλη.Τα κράτη αυτά διαθέτουν τόσο την οικονομική δυνατότα όσο και τα θεσμικά μέσα για την πλήρη διαχείριση και παρακολούθηση τέτοιου είδους πολιτικών στις περιφέρειές τους.Ακόμα,τα ίδια τα κράτη,γωρίζουν πολύ καλύτερα την αναπτυξιακή πολιτική που πρέπει να ακολουθήσουν συγκεκριμένα σε κάθε περίπτωση(Ecogys report 2008).

Η πρόταση για την χρήση της κυβερνητικής πολιτικής στην περιπτώση των προηγμένων περιφερειών είναι σχεδόν αδύνατο να υλοποιηθεί για τους εξής λόγους:

Α) Το κάθε ανεξάρτητο κράτος,μπορεί να προσφέρει όση οικονομική στήριξη θεωρεί το ίδιο πως χρειάζεται κάθε περιφέρεια.Αυτό βέβαια, ενδέχεται να αποβεί μοιραίο δημιουργώντας εκ νέου προβλήματα στον ανταγωνισμό με τις γύρω περιφέρειες διαιωνίζοντας έτσι τις ανισότητες

μεταξύ τους. Στην Ευρωπαϊκή πολιτική υπάρχουν θεσπισμένοι νόμοι και τα κράτη μέλη δεν δύνανται να παρεκκλίνουν από αυτούς.

Β) Ένας μεγάλος αριθμός των διαρθρωτικών προγραμμάτων απαιτούν την διακρατική συνεργασία πολλών περιφερειών και όχι μόνο την υλοποίησή τους αποσπασματικά σε μεμονομένες περιφέρειες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.

Γ) Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης χρηματοδοτεί κατά βάση τις περιφέρειες που έχουν κάτω από 75% του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ χωρίς όμως να εξετάζει την οικονομική κατάσταση-δυνατότητα της χώρας. Στην περίπτωση λοιπόν, που το κράτος βρίσκεται σε νοσούσα οικονομική κατάσταση, αδυνατεί να στηρίξει από μόνο του τις περιφέρειες του.

Δ) Θα δημιουργηθεί μια σύγχυση αν υποχρεώνουμε τα κράτη με ισχυρή οικονομία να παρέχουν στην ΕΕ χρήματα αλλά ταυτόχρονα τα ίδια να μην επωφελούνται από τα αναπτυξιακά προγράμματα της ΟΝΕ

Με την πολιτική συνοχής επιδιώκουμε την ανατροπή των μέχρι πρότινος «φτωχών» και «πλούσιων» περιφερειών και την ισόρροπη ανάπτυξη κάτι που είναι δυνατόν να επιτευχθεί μόνο μέσω της συντονισμένης κοινής Ευρωπαϊκής πολιτικής.

Πολλά κράτη-μέλη της ΟΝΕ ασκούν πιέσεις για την αναπροσαρμογή της πολιτικής συνοχής και μάλιστα στην χορήγηση κονδυλίων μόνο στις υποανάπτυκτες ή στις περιφέρειες με γεωγραφικές αδυναμίες (κυρίως στην Κοινή Αγροτική Πολιτική) και πάλι υπο προϋποθέσεις. Με βάση την λογική αυτή, η πολιτική συνοχής θα ήταν πολύ πιο στοχευμένη και θα άνθιζαν οι περιφέρειες που το έχουν πραγματικά ανάγκη. Το 2007 το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Φινλανδίας και της Γερμανίας ήταν σχεδόν πανομοιότυπο. Παρ'όλα αυτά η Γερμανία την περίοδο 2007-2013 έλαβε ενισχύσεις για της παραμεθώριες περιφέρειές της, περίπου ίσες με το 0,1 του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ της, ενώ η Φινλανδία μηδενικές.

Αυτό που οφείλει η ΟΝΕ να φέρει εις πέρας είναι ουσιαστικά τον δίκαιο διαμοιρασμό των κονδυλίων της χωρίς όμως με την ανακατονομή τους αυτή να δημιουργήσει μελλοντικά προβλήματα στις περιφέρειες και κατ'επέκταση στα κράτη.

Ένας πιθανός τρόπος, για την πραγματοποίηση αυτού του στόχου, είναι τα διαρθρωτικά ταμεία να βοηθούν μόνο τις αναπτυσσόμενες περιφέρειες, κατά συνέπεια θα μειωθεί ο προϋπολογισμός και τα κράτη θα έχουν λιγότερα αναγκάια έξοδα. Επίσης, για να μην υπάρχει σύγκυση με τις ευημερούσες περιφέρειες η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, θα χορηγεί δάνεια με εξαιρετικά προνομιακούς όρους που απο μόνες τους οι περιφέρειες δεν θα λάμβαναν και θα τα αξιοποιήσουν για να αναπτυχθούν περαιτέρω. Η λύση αυτή, είναι σίγουρα ιδιαίτερα δραστική και μπορεί να έρχεται σε έναν βαθμό αντίθετη με την πολιτική της ΟΝΕ που λαμβάνει οριζόντιες κατευθύνσεις, όμως σε μακροοικονομικό επίπεδο ενδέχεται να βελτιώσει τις ήδη υπάρχουσες ανισότητες (Begg, 2009).

4.5 Επενδύσεις έρευνας και ανάπτυξης

Οι επενδύσεις στον ευρωπαϊκό χώρο, έπειτα από την οικονομική κρίση υπέστησαν σοβαρές μειώσεις τόσο σε μέγεθος των παρεχόμενων κονδυλίων όσο και γενικότερα σε αριθμό.

Σε σύγκριση με τον ανταγωνισμό δηλαδή την Κίνα, την Ιαπωνία και τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, η ΕΕ αφιερώνει πολύ μικρά κεφάλαια στις επενδύσεις έρευνας και ανάπτυξης. Χρειάζεται να αναφερθεί επίσης, ότι οι πρωτοπορίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο που αφορούν τεχνολογικές ή επιστημονικές ανακαλύψεις έχουν μειωθεί ανησυχητικά.

Μείωση, επίσης έχουν υποστεί οι πολιτικές δράσεις που συμπληρώνουν τον κλάδο των επενδύσεων όπως ανάπτυξη της αγοράς εργασίας, η εκπαίδευση και η εξέλιξη των επιχειρήσεων. Από το 2009 οι οικονομικές πολιτικές που θεσπίζει και ακολουθεί η ΕΕ στοχεύουν κυρίως εξυγίανση της οικονομίας και όχι ιδιαίτερα στην ανάπτυξη.

Ο προϋπολογισμός λοιπόν που διαθέτει η ΕΕ είναι μικρότερος του 1% του συνολικού ΑΕΠ και χρήζει άμεσα διεύρυνση. Αυτό, μπορεί να υλοποιηθεί είτε αν αυξηθεί γενικά το μέγεθος των χρηματοδοτήσεων ή αν γίνουν περικοπές σ' άλλα Ευρωπαϊκά πρότζεκτ μικρότερης σημασίας και ενισχυθούν οι επενδύσεις έρευνας και ανάπτυξης. (Giovannini, 2017)

Ο λόγος που οι επενδύσεις έρευνας και ανάπτυξης είναι ζωτικής σημασίας στη συγκεκριμένη περίοδο είναι γιατί θα τονώσουν την βιώσιμη ανάπτυξη σ' όλο το εύρος της ΕΕ και θα επιδείξουν απτά αποτελέσματα στους πολίτες που στην δεκαετία που μας πέρασε ανέπτυξαν

αμφιβολίες για το αν χρειάζεται η χώρα τους να είναι μέλος της ΕΕ δεδομένου των μειωμένων μισθών που λαμβάνουν και των περιορισμένων θέσεων εργασίας(χαρακτηριστικό παράδειγμα το Brexit).Ο συντονισμένος τρόπος για την επίτευξη αυτού του εγχειρήματος οφείλει να ενσωματώσει μια νέα ατζέντα που θα περιλαμβάνει τις κατευθύνσεις που χρειάζονται.Εγγυημένη θεωρείται η επιτυχία του εν λόγω εγχειρήματος για τους εξής λόγους:

- 1) Απο μακροοικονομικής άποψης η ενίσχυση των επενδύσεων έρευνας και ανάπτυξης μπορούν να ανακαλύψουν νέες καινοτομίες σε μια σειρά απο κλάδους που θα αποφέρουν εξοικονόμηση χρημάτων καθώς και χρόνου.
- 2) Τα προνόμια αυτά θα αποκτηθούν χωρίς να επιβαρυνθεί περαιτέρω ο προϋπολογισμός των υπόλοιπων επενδύσεων μιας και θα αξιοποιηθεί μόνο το 10% αυτού.
- 3) Με την καθιέρωση της νέας ατζέντας θα δημιουργηθεί έφορο έδαφος για τις συμπληρωματικές πολιτικές δράσεις.

Η ατζέντα αυτή επίσης θα στοχεύσει στη ενοποίηση των τραπεζοπιστωτικών συστημάτων με τέτοιο τρόπο ώστε να ακολουθούν μια ενιαία πολιτική και να μπορούν να διαθέτουν κάποια επενδυτικά δάνεια που θα μπορούν οι εκάστοτε επιχειρηματίες να λαμβάνουν απο όλα τα κράτη της Ευρωζώνης.Ακόμη,θα ανατεθεί σε συγκεκριμένα ιδρύματα η προστασία των τραπεζών μέσω εποπτικών μηχανισμών που ιδανικά θα μπορούν να προλάβουν μικρότερες οικονομικές κρίσεις αναπτύσσοντας έτσι ένα ασφαλές περιβάλλον.Εαν επιτευχθεί κάτι τέτοιο η Ευρωπαϊκή αγορά θα τραβήξει επενδυτές και μεγάλες βιομηχανίες απο άλλες ηπείρους που για λόγους ασφάλειας θα επιλέγουν την Ευρώπη ως έδρα για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων τους.

5ο κεφάλαιο: Συμπεράσματα

Σκοπός της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας ήταν να αναδειχθεί ότι η ΕΕ έχει δύο στόχους οι οποίοι ενδέχεται να είναι αντικρουόμενοι αλλά ο ένας προϋποθέτει τον άλλο: είναι η συνοχή και η ολοκλήρωση. Η κορυφαία έκφανση της ολοκλήρωσης είναι η ΟΝΕ. Αυτή όμως δημιουργεί προβλήματα ως προς τη συνοχή γιατί τα μέτρα που λαμβάνονται είναι οριζόντια (δηλ. ίδια για όλους) και έτσι δεν ενισχύονται ουσιαστικά οι περιφέρειες που το έχουν ανάγκη. Επίσης αναδείχθηκαν μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης οι χωρικές επιπτώσεις που δημιουργούνται μέσα από την τρέχουσα οικονομική διακυβέρνηση, η οποία ακολουθείται από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η έρευνα που απαιτήθηκε για να εκπονηθεί η συγκεκριμένη εργασία είχε ως βάση της την βιβλιογραφική επισκόπηση της σχετικής πρωτογενούς και δευτερογενούς βιβλιογραφίας. Στην πρωτογενή βιβλιογραφία συμπεριλαμβάνονταν πηγές πρωτογενών παραγόντων και συγκεκριμένα κανονισμών, οδηγιών και συντάξεων συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παράλληλα πραγματοποιήθηκε μελέτη δελτίων τύπου, ενημερωτικών σημειώσεων, εκθέσεων και άλλων επίσημων ιστοσελίδων θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην δευτερογενή βιβλιογραφία συμπεριλαμβάνονται κυρίως συγγράμματα σε σχέση με το ζήτημα των χωρικών επιπτώσεων και της οικονομικής διακυβέρνησής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πιο συγκεκριμένα, αυτή η μελέτη έδειξε ότι η ΟΝΕ είναι το πιο σημαντικό βήμα στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση με τις πιθανές χωρικές της επιπτώσεις. Στην συνέχεια πρέπει να επέλθει η ολοκλήρωση της εγχώριας αγοράς και η ανατολική επέκταση των συνόρων της Ένωσης. Όλα τα στάδια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης μειώνουν το κόστος συναλλαγών για οικονομικές δραστηριότητες σε διασυνοριακό επίπεδο, με αποτέλεσμα πιθανές αλλαγές στο εμπόριο μεταξύ περιφερειών και στην τοποθεσία των ανθρώπων, των επιχειρήσεων και της παραγωγής. Ωστόσο, μετά την οικονομική κρίση που επηρέασε τα κράτη μέλη της ΕΕ έγινε επιτακτική η ανάγκη για αναθεώρηση των πολιτικών που ασκεί η ΟΝΕ. Αυτό που πρέπει να εξεταστεί στο μέλλον είναι η ΟΝΕ να λάβει μεγαλύτερο μέρος από την εθνική πολιτική των κρατών για να επέλθει η λεγόμενη σύγκλιση της διαρθρωτικής πολιτικής. Επίσης για την επίτευξη αυτού του στόχου ίσως να χρειαστεί όλα τα μέλη της ΕΕ να συμμετέχουν στην Ευρωζώνη και κατ'επέκταση να χαραχθεί μια εννιαία οικονομική πολιτική.

Το Eurogroup ως άτυπο όργανο αλλά με βαρύνουσα σημασία για την λήψη αποφάσεων για την ΟΝΕ οφείλει να εντάξει στο δυναμικό του, τους Υπουργούς Περιβάλλοντος-Χωροταξίας και να λαμβάνονται αποφάσεις που θα στοχεύουν όχι μόνο στην οικονομική μεγέθυνση αλλά και την προώπιση της εδαφικής συνοχής σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος. Υποτίθεται, πως αυτές οι κατευθύνσεις υπάρχουν ήδη, όμως τα μέλη του Eurogroup δίνουν περισσότερη έμφαση στο οικονομικό κομμάτι. Οι στόχοι, τα μέσα καθώς και τα όργανα που απαιτούνται για την χάραξη πολιτικών πρέπει διαρκώς να εξελίσσονται .

Τέλος, η έλλειψη πληροφόρησης θέτει σε κίνδυνο τη διαδικασία της ολοκλήρωσης. Καταλείγοντας πως στην περίπτωση της ΕΕ και της πολιτικής πληροφόρησης, ίσως χρειάζεται να συνδυαστεί με την πολιτική αγωγή και να διδάσκεται στα σχολεία ως μάθημα. Αυτό θα μειώσει τους ευρωσκεπτικιστές και τις πιέσεις προς τα κράτη να αποδεσμευτούν από την ΕΕ.

6^ο κεφάλαιο : Βιβλιογραφία

Bachtler, J. and Fraser, A. (2002) *A Feasibility Study for an Evaluation of the Impact and Added Value of the EU Structural Funds in the UK*, Final Report, June 2002.

Bachtler, J. and Raines, P. (2002) A new Paradigm of Regional Policy? Reviewing Recent Trends in Europe, Paper prepared for discussion at the XXIII Meeting of the Sponsors of the European Policies Research Centre, Ross Priory, Loch Lomondshire, 7-8 October 2002.

Bachtler, J. and Taylor, S. (2003), *The Added Value of the Structural Funds: A Regional Perspective*, IQ-Net Special Report, June 2003.

Bachtler, J., Wishlade, F. and Yuill, D. (2003), *Regional Policies After 2006: Complementarity or Conflict?* Plenary Paper for the Sub-Rosa Strategic Discussion, final draft, Club Universitaire, Brussels, 13-14 June 2003.

Beck, U. και Grande, E.,(2007) *Cosmopolitan Europe*, Cambridge, Polity

Begg I(2009) The Future of Cohesion Policy in Richer Regions

Bekemans, L.,(2005) «The idea and practice of Europe in a world of Globalizing: Reality and Responsibility », in Pace Diritti Umani / Peace Human Rights, 1/2005

Bekemans, L.,(2010) «A secular perspective on multilevel governance in Europe», στο Pace *Diritti Umani /Ειρήνη Ανθρώπινα Δικαιώματα*,2/2010, σ. 58.

Böhme, K. (2002) ‘Much Ado about Evidence: Reflections from Policy Making in the European Union’, *Planning Theory & Practice* 3(1), pp. 99-101.

Boon, V. και Delanty, G.,(2007) «Europe and its stories», in H. Persson and B. Strath, *Reflections on Europe*, Brussels, Peter Lang, σ. 159-182.

Bouckaert, L. και Eynikel, J. (επιμ.),(2009) *Imagine Europe: The search for European identity and spirituality* ,Leuven, Garant.

Brague, R., (2002) *Eccentric Civilization: A Theory of Western Civilization*, Southern Bend, Ind., St. Augustine Press.

Britannica,. "Maastricht Treaty". *Britannica* , <https://www.britannica.com/event/Maastricht-Treaty>.

Brugmans, H.,(1987) "Europe: A Culture, a Destiny, a Profession," in H. Brugmans (ed.), *Dream, Adventure, Reality*, New York, Greenwood, 1987, σ. 11-39.

Burke, P.,(1980) «Did Europe exist before 1700?History of European Ideas ,Vol. I, σ. 21-29.

CEC (2001) *Unity, solidarity, diversity for Europe, its people and its territory: Second report on economic and social cohesion*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Community.

Dainotto, R.,(2007) *Europe (theoretically)*, Durham, University Duke Press.

Dauvergne, A.,(2011) "The Lisbon Treaty: Assessments and Prospects from the Summer of 2011", in *Notre Europe, Studies & Research*

Davies, N.,(1996) *Europe: a story*, London, Oxford University Press

Delanty, G.,(1995) *Inventing Europe. Idea, Identity, Reality*, London, Press MacMillan UTD

ECORYS, CPB and IFO (2008), *A study on EU spending, for DG Budget, European Commission*

ECOTEC (2003) *Ex Post Evaluation of Objective 1 1994-99, A Final Report to the Directorate General for Regional Policy, European Commission, July 2003 (Synthesis Report and 11 Country Reports)*.

Fujita, M.; Krugman, P.; Venables, A.J. (1999): *The Spatial Economy, Cities, Regions, and International Trade*. Cambridge (MA), London.

Gabel, Matthew J .(2018). " European Community ". *Encyclopedia Britannica*, 28 Σεπ. 2018, <https://www.britannica.com/topic/European-Community-European-economic-association>.

Giddens, A.,(2007) *Europe in the World Era*, Cambridge, Polity Press.

Giovannini A(2017) *Strengthening the cohesion of the E(M)U: a global strategy*

Goodman, Peter S. (20 Μαΐου 2016). " " Brexit ", a pleasant vote that could plunge the British economy. *The New York Times*.

Habermas, J., (1996)" The state of the European Nation. His achievements and his limitations. On the Past and Future of Sovereignty and Citizenship, "in *Juris's Ratio*, Volume 9, Issue 2, Ιούνιος 1996, σελ. 125-137.

Hall, Damien (11 Αυγούστου 2017). " " Breksit "ή" bregzit "; The question that divides a nation ". *The conversation*.

Hanell, T., Aalbu. H. and Neubauer, J. (2002) *Regional Development in the Nordic Countries 2002*. Stockholm: Nordregio

Hobson, J.,(2006) "Revealing the Cosmopolitan Side of Europe: The Eastern Origins of European Culture," by G. Delanty, *Europe and Asia Beyond East and West: Towards a New Cosmopolitanism*, London, Routledge in *Territorial Development Policy*, 25-26 June 2003 , Martigny, Switzerland, 19

Jansen, T. (επιμ.),(2005) *Reflections on European Identity*, European Commission, Progress Unit, Working Paper, 1999; Bekemans, L., "The Idea and Practice of Europe in a Globalizing

World: Reality and Responsibility", by Diritti Umani Rhythm / Human Rights in Peace , 1/2005, pp. 121-133.

Jouen, M. και Chambon, N.,(2006) "L'identité européenne dans les textes et les politiques de communication", σε www.notre-europe.eu.

June 2003, GOC/TDPC(2003)14/REV1.

Krugman, P. (1991): Geography and Trade. Leuven. Cambridge (MA), London.

Maniameli, S.,(2006). L'Identità dell'Europa: Laitita e Liberta Religiosa, document de www.forumcostituzionale.it.

Martin, R. (2000), EMU versus the regions? Regional convergence and divergence in Euroland ESRL Center for Business Research, University of Cambridge, Working Paper No. 179.

Mikkeli, H.,(1998) Europe as an idea and an identity, Palgrave

Morgdi, L. and Beckemans. L.,(2012). The European Public Sphere. From Critical Thinking to Responsible Action, Brussels / Bern / Berlin, P.I.E. Peter Lang, Autumn 2012.

Nussbaum, M. Etal., For the love of the country. Discussing the Limits of Patriotism, Boston, Beacon Press, 1996.

OECD (2003) *Policy Fact Sheet: High-Level Meeting on Innovation and Effectiveness*

Pagden, A. (ed.),(2002) *The idea of Europe since antiquity in the European Union, Cambridge, Cambridge UP*

Panebianco, S.,(χ.χ.) European Citizenship and European Identity: From the Maastricht Treaty to the Attitude of Public Opinion, Jean Monnet Working Papers on Comparative and International Politics

Papiscia, A., (2007) "Citizenship and Citizenship Ad Omnes Includendos: An Approach to Human Rights," in L. Bekemans et al. (eds), intercultural dialogue and citizens' ship. Translate values into actions. A common plan for Europeans and their partners, Venezia, Marsilio.

Papiscia, A., (2010) " Europe 2020 ': Which compass, which soul, what kind of ancient European framework for EU governance? The need to integrate human rights ", in Pace Diritti Umani / Peace Human Rights, 3/2010

Papiscia, A.,((2004) "Rifle at the Tema di Cititanza Europe with Diriti Omani", in Pace Diritti Umani / Peace Human Rights, 1/2004.

Papiscia, A.,(1994) " Dalo Stato Stolario allo Stato Sostenimil ", in Pace, Diritti del'Umo, Diritti dei Popoli, Anno BI, 3, 1992 (1994).

Pezzini, M. (2003) *Summary of the Main Points to be Developed*. Presentation at the meeting of the EU Sub-Committee on Spatial and Urban Development, Brussels 18 February 2003.

Sen, A., (2007) *Identity and Violence: The Illusion of Destiny*, Cambridge, Polity Press, London

Strath, B.,(2002) "A European identity: On the historical frontiers of a concept," in the European Journal of Social Theory, sage Publications.

Taylor, S., Polverari, L. and Raines, P. (2002) Mainstreaming the Horizontal Themes into Structural Fund Programming, IQ-Net Thematic Paper 10(2), December 2001.

Wilson, K. και Van der Dussen, J. (eds.),(1995) *The history of the idea of Europe*, London, Routledge

Ευρωβαρόμετρο 71,(2010) *Το μέλλον της Ευρώπης*, Ιανουάριος 2010.

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 211/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρωτοβουλία πολιτών, 16 Φεβρουαρίου 2011.

Kant, I., (1795) Lasting Peace: A Philosophical Sketch <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.el.html>

Fact Sheets on the European Union - 2021 , www.europarl.europa.eu/factsheets/en

United Nations Conference on Environment and Development in June 1992 in Rio de Janeiro. Agenda 21

Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τους ανθρώπινους οικισμούς (Habitat II).(1996) Η Ατζέντα οικοτόπων. Στόχοι και αρχές, δεσμεύσεις και παγκόσμιο σχέδιο Δράση. Κωνσταντινούπολη, Τουρκία, 3-14 Ιουνίου 1996

Report on elements of a sustainable urban development in the European Union. (Draft March 1999)

Commission of the European Communities (ed.). European sustainable cities: report. 28 October 1998 – COM/98/605 F, Luxemburg 1999

European Community biodiversity strategy (COM(98)42).

Δήλωση της Στοκχόλμης για την πολιτική αειφόρου χωρικής ανάπτυξης στο το BSR. Στο: Όραμα και στρατηγικές γύρω από τη Βαλτική Θάλασσα 2010: Από Όραμα για δράση. Τέταρτη Διάσκεψη Υπουργών Χωροταξίας και Ανάπτυξης. Στοκχόλμη 22 Οκτωβρίου 1996

Σύμβαση για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης. 3. Οκτώβριος 1985

European Commission (1996). First Report on economic and social cohesion 1996. Brussels

Συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας ΕΕ-Ηνωμένου Βασιλείου: Το Συμβούλιο εκδίδει απόφαση για τη σύναψη" . www.consilium.europa.eu . 29 Απριλίου 2021

Χατζημιχάλης Κ (2011) Άνιση Γεωγραφικά Ανάπτυξη και Χωρο-Κοινωνική Δικαιοσύνη/Αλληλεγγύη οι Ευρωπαϊκές Περιφέρειες μετά την Οικονομική Κρίση του 2009